

GUILIELMI
RONDELETII
MEDICI
DE
THERIACA
Tractatus.

*Ex ultima MATTHIAE LOBELII
recognitione.*

Y 3.

THERIACA MAGNA ANDROMACHI.

GUILIELMUS RONDELETIUS *Lectori S.*

CVM antiquissima ac nobilissima Theriacæ Antidotus à quibusdam dispensaretur, in mentem venerunt errata aliquot à Nicolao Præposito annotata, & aliquot minime animadversa. Quamobrem plurimum me rogarunt, ut veterem illam ac vulgatam Editionem recognoscerem. quod etsi mihi difficillimum esse probe perpenderem, & plane immensi laboris; nolui tamen amicis tam singularibus, honesta præsertim petentibus, operam meam denegare: tum quia sanctū esset quod tam instantè peterent, tum etiam Reip. admodum utile ac necessarium; cum omnia nostra studia & labores eo spectare debeant, ut Reip. & cæteris bonarum artium studiosis prodesse possint. Nihil enim existimo utilius, quam ut illa Antiquorum medicamenta, quæ *Sancti Regis* appellant, fideliter præparentur, atque ex selectissimis simplicibus ad communem omnium utilitatem componentur; quod hoc hæctenus, proh dolor! quorundam ignorantia ac iacuria factum non

non est: quo fit, ut verissimum sit carmen
Homeri, Odyf. 8.

Φάρμακον ποικίλον μὴ ἰδίῳ ἀλλὰ μεμιγμένον, ποικίλον
ἢ λυγρὸν.

Quam ob causam, Lector optime, te ad
meliora quodammodo revocare videmur,
dum pro viribus admittimus veterem illam
Andromachi traditionem ad germanam
Græcorum lectionem emendare. Et ne
existimes tibi à nobis imponi, consilium
fuit quibusdam annotatiunculis reddere
rationē cur à tam vulgata illa descrip-
tione recedamus; idque addendo aliqua quæ
nova forsitan tibi videri poterunt; ac expū-
gendo quæ nunquam ab Andromacho ex-
cogitata fuere. Sed unum abs te peto, ut
ne veteri rubigini additus hæc sine ra-
tionē improbare velis, ni prius apud te
probe examinaveris, quæ prodesse & iu-
vare soleant.

CUM igitur variæ sint Theriacæ descri-
ptiones à diversis Autoribus traditæ, in
tanta rerū varietate difficilis erat electio:
omnes tamen ad veram illam Galeni le-
ctionem contulimus, cum easdem omnes
truncatas & vitiatas offendissemus: hanc-
que veram ex Antidotarum libro securi su-
mus: quæ etsi perfectior videtur; aliqua
tamen desiderabantur iniuria temporis
omissa, quæ nos pro virili restituimus ex
Galeni, Pauli, Aëtii, Avicennæ, Aëtua-

512 GUILIELM. RONDELETTI
riique locis, ut postea in Annotatiunculis
declarabimus.

Nostre autem tempestatis docti quidam
impossibile quodammodo existimarunt
hanc Theriacæ confectionem absolvi posse,
his moti rationibus: tum quod Viperas
non haberemus, quæ sane hoc in negotio
primas tenent: præterea Balsamum,
Aspalathum, Cinnamomum, Myrrham,
Rhaponticum, Calamum aromaticum,
Phu, Nardi Spicam, Pentaphyllon, Schœnanthum,
Dictamnium Cretense, Sigillum Lemnium,
Thlaspi; tum quod omnibus incognitum dicunt Scordium. miror non
addidisse Malabathrum, Acaciam, Acorum,
Bitumen Iudaicum, Opopanacem, Galbanum,
quod non nisi adulterata advehantur, ut quibusdam placet. Sed nos
eorum rationibus faciemus satis. Absurdum enim est illa
medicamenta inutilia existimare, quæ à Galeno in usum trahuntur,
et si non omnia adsint. Multa siquidem ipsemet Gal.
suo tempore desiderabat, in quorum locum *ἀντιβαρῶν* proponebat.
Enimvero si Gal. pro Cinnamomo Cassiæ duplum ponendum iussit, imo & Phu;
& pro oleo Sabino, oleum antiquissimum; pro Omphacino,
oleum paratū cum foliis oleæ; quid prohibet Acorum
poni pro Amomo, quum Acorus cum Amomo similem facultatē obtineat? pro
Dicta-

Distanno Pulegium? quod et si vires paulo inferiores habeat, augeamus dosi: pro Opopobalsamo Styracem liquidam? pro Rheopontico Rhabarbarum? pro Terbinthina Mastichen? pro Viperis Elopes, Ophies? Sed quid moror? Clariora sunt quam ut demonstratione aliqua egeant.

Consultius itaque ab his cavillatoribus factum esset, si tantum operæ locarent in inveniendis Succedaneis, quantum in cavillandis aliorum inventis. Cessent igitur, precor, bona medicamina infamare; & quam pravam opinionem solent imperita multitudini tradere, omittant.

Tempestivum nunc videtur ad Simplicium declarationē veniamus; hoc unum præmonentes, pondera non respondere ponderibus Andromachi junioris, vel Democratis. nam Democrates drachmas duas tantum Polii, Sefeli, Thlaspi, & aliorum, usque ad Cardamomum ponebat, viruperabatque illos qui constituerent quatuor; quod tamen fere omnes qui de Theriaca scripserunt, faciunt; quemadmodum Gal. Paulus, Aëtius & Avicenna, quos secuti sumus. At de diversitate ponderum vide Gal. de Theriaca ad Pisonem.

THERIACA nobilissimum medicamentum dicta est, quod valeat adversus *Insecta*, id est, bestias venenosas; non au-

tem, ut quidam existimant, quod Viperas (ita sumpto nomine ob excellentiam, sed satis improprie) reciperent. nam antequam addita essent Viperæ, etiam Theriaca dicebatur. Huc accedit, quod multæ sint Theriacæ descriptiones, ut iam diximus, apud Galen. in Antidotis, quæ Viperas non habent. Non igitur à Viperis, sed ob effectum ita fuit appellata. Posset tamen defendi, Theriacam etiam dictam fuisse à Viperarum carne. Cæterum hæc Theriaca Galene, non Galeni, nominatur, aut si mavis, *γαλήνη* id est tranquilla, vel tranquillitatem afferens. Autor enim huius non fuit Galenus, sed Rex Ponti Mithridates; qui, ut erat exercitatus in simplicibus, omnia ea collegit Antipharmaca, flores scilicet, semina, herbas, radices, gummi, & cetera quæ valerent adversus virus ferarum, Viperarum, Canum rabidorum, Scorpionum, Dipsadum, &c. nec non adversus venenum medicamentorum quorundam, ut Mandragoram, Cicutam, &c. & ad morbos alios complures & antiquos. Ex his omnibus collectis selectissima & efficacissima selegit, ex quibus paravit compositionem suo nomine nuncupandam; ea est Mithridatium. Andromachus postea (qui videtur inter omnes exactissimam calluisse normam componendi medicamenta) eam correxit & emendavit;

Theriaca Magna. 515

dauit; addiditque Viperas, *ζαληνίη* que vocavit, id est, Tranquillam, quod tranquillitatem inducat: & merito quidem. quid enim magis meretur tranquillitatis nomen, quam quod sedat dolorem? Qui à Cane rabido demorsi sunt, aut Vipera, aut alia fera venenata, multum torquentur, multumque de morte sunt solliciti: hæc compositio illos curat; magnam igitur tranquillitatem inducit. Vt in summa dicam, nulla est præstantior Antidotus ad antiquos & diurnos morbos, ut iam dictum est. Ad defluxiones nullum est genus remedii efficacius quam hæc Theriaca, siquidem fuerit recens. Febres quartana solo usu Theriacæ visæ sunt curatæ. Quid non facit Theriaca? Inexpugnabiles morbos, & quorum causa ignota est, curat. ex omnibus enim medicamentis efficacissimis constat, symphonia iunctis.

PASTILLOS SCILLITICOS aliter præparamus, quam antea facere solebant. nam sine delectu Pharmacopola Scillam vel Pancratiam accipiebant, quod habeant eandem facultatem. Sed quoniã Pancratium vim habet imbecilliorẽ, melius est confici eos ex Scilla, præsertim cũ nobis facultas sit. Si Scilla careamus, Pancratium uti possumus eius loco, sed in maiore dosi, ut Cassia pro Cinnamomo: cum vero adest Scilla, sumatur Scilla. Cate-

rum pastilli hi fieri debent ex carne Scillæ, & spissari farina Orobi, quæ valet adversus venena, & conservat Scillam à putredine suo amarore. Pharmacopœi eos solebant parare cum pane asso, aut cum Vicia, cum non nossent Ervum, ut nec adhuc omnes norunt. Cum enim nuper Avinionem essemus, & medicamentum præscripsissemus Nobili à Monlau, in quo Ervum desideraretur, iussi Pharmacopolâ adferre Ervum, atque is Viciam attulit & Aphacem, cum neutra illarum sit Ervum, quod amarum est & tenuium partium. Vicia vero dulcis & emplastica. Porro Ervi duas constituunt species: Aliam enim candidiorem faciunt, aliam ruffam. Ervum est quod vulgo *des Ers* vocant, in Gallia Narbonensis. Quod ad Scillæ delectum attinet, ea sumenda est æstate, præsertim Junii initio, ad parandos hos pastillos. tunc enim multum succi habet. Si hyeme legatur, non valebit. sub Canicula vero venenum est; habet enim tantam acrimoniam, ut æstu correpta in venenum vertatur. Sumenda itaque est vere, aut æstatis initio. Ea lecta inciditur frustulatum more ceparum, non quidem cultro aut instrumento ferreo, sed arundinaceo, aut osseo.

Maiores nostri soliti erant parare PASTILLOS THERIACALES ex Serpentes communibus, cum Viperas non habe-

haberent. Nec omnino certe vituperandi sunt. idem enim præstant reliqui Serpentes : sed Viperarum vis est efficacior. *Ophēta* Græci animalia appellant (latiore significatione accepto vocabulo) quæ circumari non possunt. Medicivero *Meia*, quæ morſu venenato vel punctura venenum iaculantur, hominique nocent, appellant; sub quo nomine & Aspides, Elopes, & Ceraſtes comprehendunt. Quamobrem non erit absurdum Trochiſcos Theriacales dicere, cum ex feris conficiantur, quæ & facultate ſua iuvant, quemadmodum Viperæ, & ſi auſim dicere, convenientiores ſunt. præter enim id quod calefaciendi & exſiccandi vim habent, adverſus angues noſtros peculiariter iuvant. Nam Theriaca, ut autor eſt Galenus ad Piſonem, olim citra ferarum commixtionem confectum medicamentum ſimiliter ad eiufmodi mirifice faciebat: Sed poſtquam Andromachus Viperas commiſcuit, ad morſum Viperarum medicamentum fuit efficacius: imo, ſi credamus Galeno, lib. 2. de Antidotis, Mithridatica compoſitio adverſus plurima venena valet, præter Viperarum iſtus. Nihil igitur habuit Theriaca additis Viperis, quam quod ad Viperarum morſus ſit efficacior. Sic noſtrum medicamentum efficacius erit ad morſus Serpentum, cum nullum nobis periculum

318 GUILIEL. RONDELETII
immineat à Viperis. Adde quod pingue-
dinem Serpentū quotidie experimur plu-
rimum valere. & carnes non plus veneni
in se continere quam olim haberent Vi-
peræ, si debito modo adhibeantur, & qua-
les oportet capiantur. Nam & in capien-
dis delectus servandus est, quemadmodū
& in Viperis: ut quæ prope mare degunt,
Hyædis sunt; & quæ in aquis, excrētō-
sæ; & quæ utero gerunt, repudiādæ. Quas
astute venantur, vel hieme, nos Elopes
vel Angues bene nobiles in vineis degen-
tes, Vere captos eligimus, non diu asser-
vatos (ut solent facere Pharmacopola) &
preparatos, ut ars iubet, cum pane asse
Trochiscos conformabimus: sic servatos
& exsiccatos, ut neque sitam redoleāt, ne-
que caliem senserint. Quod videatur Do-
minis Doctoribus dosin augendam esse,
quia imbecilliores sint, non improbo:
quod si quis Viperas nancisci possit, ut
iam facimus eas capiat, & angues omit-
tat. Paulus Aegineta etiam de Viperis lo-
quens, *ἰφίς* dicit: Ea autem locutio esse
videtur per excellentiam, quo commune
aliquod vocabulum rei singulari attribui-
mus: unde & *ἰφίς* Viperas vocat. Cum
autem simpliciter legitur *ἰφίς*, de Vipera
intelligendum est, quia præstantissima
inter serpentes est. Vnde & in Theriaca
assumenda: non quod remedio egeamus
ad-

adversus illarum morsus, siquidem in nostris Regionibus non reperiuntur, sed ob alias Viperæ facultates: desiccant enim vehementer, calefaciunt, & visum acuunt. Viperas nihilominus veras tum in Italia, tum apud Pictones habemus; quicquid dicant qui id negant. Certissimum enim signum est Viperæ, & nota certissima, si vivum animal pariat, ut inter pisces Galeus; unde & nomen habet, ut scribit Aristoteles, & experti sumus in nostris adibus. Ad hæc Viperarum descriptio tam exacte illis convenit, ut nihil magis; & maxime ea quæ tradita est ab Aëtio, viro perquam diligentissimo in describendis Viperis. Ut unam è multis notã adferamus; statim in caudam desinunt, quam crassissimam habet inter reliquos serpentes (præter Amphisbanam, quæ adeo crassam habet ut bina putetur habere capita:) omnes denique notæ feliciter reperiuntur in ea. At dicat aliquis: Elephantiasin non curat, ut scribit Galenus. Esto. Si mentiri voluit Galen. quid tum? neque enim verisimile est tempore Galeni curari potuisse Leporam iam confirmatam. Sin autem quis dicat, id non ideo præstare, quia ex Italia adferantur, quæ regio non sit satis calida; Nugæ. si enim venenum continent, cur non & alias facultates? Nemo igitur dubitet, quin veræ Viperæ nostris

tem-

520 GUILIEL. RONDELETTI
temporibus reperiantur.

Porro ut conficiantur Pastilli Theriacales, præparatione omiſſa, hoc tantum ex Gal. addam, melius eſſe paulo ante captas ſumere, quam diu retentas. nam quæ diutius retentæ fuerunt, venenofæ ſunt magis, ut ex hominibus ieiunis conicere licet.

Andromachus MAGMA HEDYCHROON, ita à coloris iucunditate appellatum, non Trochiſcos de Corallo, ut Nicolaus Præpoſitus falſo putavit, deſiderat. Multo fatius fuiſſet, ſi Trochiſcos Alindaracorum Avicennæ poſuiſſet, vel Trochiſcos Hedychroi, quos annotavit in Antidotario: qui etſi Tamaricem recipiant, Aſphaltum deſiderent; magis tamen accedunt ad Hedychroi compoſitionem quam hic conſtituimus ex Gal. lib. ad Pamphilianum. Hæc enim paratu facilior eſt, & clarior, & melior. Nam in lib. de Antidotis pedeſt i oratione ſcripta eſt, quæ Maron & Amaracum deſiderat. At Maron nobis proſus incognitum eſt, niſi illa ſit, quam vulgo *Marielaine franche* appellant; quam ob cauſam conſulto Amaracū addidimus, & illam, pro Maro. quod ſi per Amaracum intelligat aliquis Sampsuchum, pro Maro poni poteſt Syſymbrium. ſunt enim eiufdem facultatis, ut Dioſcorides docuit. Quantum vero differat Hedychroon
magma

magma à Trochiscis Diacoralli, fide m
facit utrorumque collatio. hi enim Pa-
paver, Pedem columbinum, ut alia omit-
tam, recipiunt, quæ non sunt in Hedy-
chroo. Non itaque ponendi.

PIPER NIGRUM non tam valet ad
ἀντιφάρμακα atque Piper Longum & Al-
bum: sed quia omnes sic habent, nolui
immutare. & 3 xxiiij. indidimus, quam-
vis aliqui sex tantum: Paulus tamen, Aë-
tius & reliqui, xxiiij. censent ponendas;
& Nigrum, non Longum, ut in quibus-
dam Exemplaribus legitur, & in carmi-
nibus Andromachi. Neque tamen impro-
barem si quis Longum sumat; tum quia
in carminibus Longū est, tum quia Anti-
dotis, si Dioscoridi credimus, aptius. Tu
vero iudica.

OPIUM, vel MANDRAGORA, vel,
HYOSCYAMUS addi solent in Antido-
tis, quia incrassando constringunt me-
tus, ne Venenum ferri possit ad cor; &
sic iuvant operationem Antidoti. Eodem
plane modo Bolus Armena & Terra sigil-
lata lentore suo & crassitie prohibent vim
Veneni ad cor deferri, non autem pro-
prietate occulta, sed incrassando. quare
quæ tenuissimarum sunt partium, ut Mos-
chus, Ambra, non conveniunt, quia fa-
ciunt cito penetrare venenum ad cor. sic
Cicuta cum vino absorpta occidit citissi-
me;

512 GUILIEL. RONDELETTI
me; per se vero tardius.

ROSARUM, remotis unguibus, drachmas
xij ponimus: Avicenna xxiiij ponit.

SCORDIUM quod Fuchsus putat om-
nibus incognitum, nunquam antea in ali-
qua Antidoto positum, apponendum cen-
suimus (quanquam tamen opera & dili-
gentia doctiss. viri D. Guiliel. Pelliterii,
Mompeliani Episcopi vigilantissimi, pri-
mum in Gallia iam à decem annis cogni-
tum sit) & non Allium sylvestre, ut vulgo
Pharmacopolæ facere solebant. Stultum
enim esset *Σκόρδον ἄγριον*, id est Allium
sylvestre, ut Avicenna docuit, collocare,
cum tam frequens apud nos sit Scordium
herba. Excusandi fuerunt Maiores nostri,
quibus incognitum fuit; neque graviter
peccarunt in hoc simplici. est enim Allium
sylvestre, Theriaca Rusticorum. Urinam
in aliis Succedaneis tam bene iudicas-
sent! Non est tamē conferendum Allium
cum Scordio. Scordium enim maiorem
habet vim adversus putredinem, quam
vel Myrrha ipsa, ut videre est apud Gal.
lib. de Antidotis, qui eius inventionem
declarat. Quis autem, nisi stultus, dicat
Succedaneis esse utendam, cum propria
habeamus? Scordium enim copiosissime
per totam Galliam nascitur. Reiciendum
itaque Allium.

SEMINIS NAPI; & recte: quan-
quam

quam nonnulli, Seminis Rapæ, legant.

IRIS ILLYRICA ea debet apponi
quæ Venetiis affertur.

AGARICUM sumatur candidum, le-
ve, &c.

CINNAMOMUM à viris doctissimis
in discrimen vocatū est, cum dicant nos
vero Cinnamomo carere; ac id quod pro
Cinnamomo ostenditur, potius esse verā
Cassiam: nos tamen putamus esse Cinna-
momum; etsi non sit illa species tanto-
pere ab Antiquis laudata: quam ob cau-
sam nos istius Cinnamomi ꝓ xxxij ꝓ-
suimus (etiamsi nonnulli ꝓ xij tantum
ponant) duplici nomine: tum quia in
quibusdam exemplaribus xxxij drachmas
Cassiae scriptum legimus, ut etiam in se-
cunda descriptione Avicennæ; tum ut
omnibus fieret satis. nam si Cinnamo-
mum esse negent, non possunt improbare
consilium nostrum, cum Gal. de Compos.
Pharmacorum doceat his verbis: Necessa-
rium nobis est, ubi Cinnamomo caremus,
Cassiam optimam coniciamus, aut plus-
quam duplo Cinnamomi pondere, aut
omnino non minus. Sed Cinnamomum
verum habemus. Si cineritium illum co-
lorem non habeat, in causa sunt merca-
tores, qui eius superficiem abradere so-
lent, colorem naturalem auferentes. At
odorem Rutæ non habet. Nec habere de-
bet.

bet. Error enim est in Diosc. nam pro *μα-
ζανιζου* legendum est, *δελζανιζου* quod
facile probari potest ex eodem Dioscori-
dis alio loco, ubi ait Amomum habere
Origani odorem. Hinc enim luce clarius
colligere licet, Cinnamomum Origani
odorem referre; aliumque textū corruptū
esse. Et quanquam Dioscor. dicat diver-
sas esse arbores Cinnamomi & Cassiæ;
Gal. tamen diversæ est opinionis; asserit-
que se vidisse in capsâ cuiusdā mercatoris
ramum unum, cuius altera pars Cassia es-
set, altera Cinnamomum.

GLYCYRRHIZÆ SUCCUM apposuimus,
quia efficacior est quam radix ipsa; etsi A-
vicenna in tertia descriptione radicē po-
nat: & vere poni potest succus; nec timen-
dum est de succi adulteratione. Nā tanta
est copia Dulcis Radiculæ, ut parvi veneat:
Et etiam cum Theriacâ componere volu-
mus, expresse succum extrahere debemus.

OPOBALSAMUM sincerum ad nos
non adfertur, sed multis modis adultera-
tum: quin etiam si adulteratum non esset,
recens non est, sed antiquum. nam cum
ex regione longinqua petatur, non po-
test non esse antiquum; est siquidem
antiquum, si annum exceßerit, fitque inu-
tile. Etsi nonnulli dicant in Novo Orbe
reperiri, incertum est an verum sit: succe-
daneo itaque utendum. Quid vero substi-
tue-

tuemus , cum succedaneo opus sit? alio-
 qui manca esset Compositio & corrupta.
 Non sequemur hac in re consilium Maio-
 rum nostrorum , qui Oleum Laurinum
 pro Opobalsamo poni docuerunt. Opor-
 tet enim succedanea & viribus & tempe-
 ramento respondere, ut doctissime à Gal.
 monstratum est. Sed oleum Laurinum ca-
 lidius multo est Opobalsamo, cum oleum
 Laurinum inter calidiora adnumeretur,
 quod ex fructu potest cognosci. Solet
 enim oleum expressum eiusdem esse tem-
 peramenti cum fructu ex quo exprimitur.
 At folia & fructus Lauri desiccant & cale-
 faciunt vehementer, plus etiam fructus;
 ergo & Oleum: Opobalsamum vero desic-
 cat & calefacit in secundo excessu tantum.
 Igitur non respondent. Adhæc, Opobalsa-
 mum tenuium est partium, Oleum vero
 Laurinum crassarum: Opobalsamum ven-
 triculum roborat; Laurinū autem oleum,
 ut ait Diosc. *ἔστι ναυτιῶδες πόνος* id est, po-
 tum nauseam facit, & lædit ventriculum,
 non alia ratione, quam quod ventriculo
 adversatur: idem autem efficere Opobalsa-
 mū, negandū est. Non enim est oleū, sed
 succus Balsami. Vnde autem id natū sit, ut
 Oleum Laurinum in Antidotis poneretur?
 Puto hinc esse natum, quod olim Oleum
 parabant cum Myrrha & Staete, ut Diosc.
 docet. Extra adhiberi non prohibet, ut
 etiam

etiam oleum Irinum : quavis in versione Vallæ & multis exemplaribus Græcis (falso tamen) Laurinum legatur. Balsamum arte compositum reiicitur. Errorem indicavit ante 114 annos Santes de Andronis de Pisauro Medicus, in hac parte Alexipharmacœo diligentissimus & probatissimus. Post eum Nicolaus Præpositus, qui Medicorum Mompelianorum mentionē facit, tanquam auctorem huius hæreseos. Alii ex semine Citri & Corallo *ἀντιβακτηριον* conficiebant; sed inepte. Nam quavis semen Citri valeat adversus venena, reperiuntur alia multo efficaciora. Alii asserebāt fieri debere substitutum ex Myrrha destillata: quod expertum fuit; & ex destillatione oleum exceptum, sed usque adeo fœtidū, ut nemo ferre posset. Omnibus itaque reiectis, substituam Staecten, ex præscripto antiquorum, Galeni scilicet, Pauli, Aëtii, qui asserunt easdem Staectes vires & Opobalsami. Est autem Staecte nihil aliud, quam Myrrha liquida, & si Diosc. credimus, est pinguisimum Myrrhæ recentis cum aqua exigua tusa, & prælo expressæ, proportionem respondentis Myrrhæ. Myrrha autem secundi est ordinis excalescentium & exsiccantium, sicut & Balsamum. Adhæc & vulnera consolidat, quod facere Balsamum creditur à veteribus Medicis, quanquam Gal. nul-

lam

lam eius mentionem faciat. Idcirco autem hic positum fuit, quod adversus venenata animalia valet. quod ex eo colligere licet, quod ubi nascitur Balsamum, nequeant habitare Serpentes aut alia venenata animalia. Qui de omnibus dubitare solent, Myrrham istam reiiciunt, quia parum respondeat descriptioni, tum maxime quod *ῥιζώδης*, id est, odorata non sit, ut Diosc. & Gal. dixerunt. Nos autem Myrrham dicimus esse, non Trogloditicam vel Amineam. Et quod non sit odorata, in causa est, quod ab ea expressa sit nobilissima Stracte. Nam, ut Diosc. docet, ex pinguibus exprimitur pingue & odoratum. Minus etiam odorata est, quia ex calentibus & aridis locis adfertur. Neque tamen dicendum est talem esse *ἄπυρον*, id est, infirmam & ignavam, ut in quibusdam exemplaribus legitur, ubi legendum *ἄοσμαίον*, id est, sine odore; illamque amittere suam commendationem, non ad sanitatem, sed ad voluptatem. At hi qui dicunt nos non habere veram Myrrham, falluntur, aut in hoc, quod, cum Diosc. diversas notas diversis speciebus assignarit, omnes eas in una specie reperiri velint, alioqui veram negent esse Myrrham: aut quod dicat *ῥιζώδης* non esse, ut vult Dioscorides. Sed id plane negamus. Sumitur autem vox *ῥιζώδης* pro eo quod bonum spirat
odo-

528 GUILIEL. RONDELETTI
odorem. In hoc autem error est. Nam
Diosc. & alii plerique scriptores *ῥωδῆς*
fumunt pro eo quod multū olet, siue bo-
num spiret odorem, siue malum. Signifi-
catio autem vocabulorum non aliunde
petenda est, quam ab eo authore qui rem
ipsam describit; quemadmodum Diosc.
ut dixi, hoc modo sumit *ῥωδῆς*, ut videre
licet cap. de Pice arida, ubi ait, debere esse
puram, pinguem, *ῥωδῆς*. Nemo autem in-
terpretabitur intelligi de suavi odore, sed
forti & gravi, quia quæ igne eliciuntur
non possunt non fumum redolere & te-
trum odorem spirare. Idē esto iudicium
de Blatta Byzantia, quam dicunt esse *ῥωδῆς*.
Sin hæc ratio non placeat, dicemus,
Veteres non adeo delicatos fuisse atque
sumus, & quod nobis male olet, ut Myr-
rha, illis bene & suaviter oluisse: quod in-
de probari potest, quod in suis unguentis
ad delicias paratis, Galbanum admisce-
bant; quod haud dubie fœtidi admodum
est odoris.

DE CROCO & GINGIBERE nulli
dubitant.

Reclamant Sceptici Medici, quod pro
RHEO PONTICO Rhabarbarum (se-
quuti Avicennam) ponimus. Non autem
temere id factum est. nam cum Rhapon-
ticum hoc Pharmacopolarum nullo modo
respondeat picturæ Rhei pontici, satius
est

est Rhabarbarum vocatum conijcere: quanguam istud Centaurium maius à viris doctissimis iudicetur esse, nec inepte. Rhaponticum enim & Centaurium hoc maius easdem fere habent facultates. Cōponitur Rhaponticum ex diversis partibus: ex terrea videlicet & frigida substantia, quod indicat adstrictio: habet etiam adiunctam caliditatem; subacre enim reperitur, si plusculum mandatur, qua facultate potest alvum ducere: quin etiam aëreæ cuiusdam est substantiæ particeps, quod indicat laxitas & dulcedo. Convulsis, ruptis, dysentericis, sanguinem exspuentibus utile est, & orthopnoæ. Centaurium maius in gustu contrarias qualitates habet; ita in usu contrarios effectus præstat: gustu itaque acre simul & adstringens apparet, cum leviuscula dulcedine: quæ omnia in Rhapontico esse monstravimus. Prodest iisdem reiicientibus sanguinem, ruptis, convulsis, dyspnœa, orthopnoæ: quamobrem medicamentum imbecillius non erit si pro Rhapontico Centaurium maius posuerimus. Nam Rhaponticum & Rhabarbarum sola regione differunt & levitate, ut Rapæ quæ apud Lemovices nascuntur, & quæ solo sterili, differunt solum dulcedine aut crassitie, aut alia differentiâ à solo desumpta. At dices; alterum magis rarum est, alterum

Z

den-

densius. Respondeo, id facere copiam vel inopiam alimenti: aut dicendum, Mercatores qui advehunt Rhabarbarum, illud comprimere cum recens est, ut minus loci occupet, & densius reddatur; quod sciant densum laudabilius esse: quod facile fieri potest. Si enim compressam radicem desicces, minor erit, minusque spatium occupabit, nec diminuetur quantitas. Si vero Rhabarbarum nostrum non sit veterum Rhaponticum, quid erit? Quidam aiunt esse radicem Centaurii maioris, & Galenus ait radicem Centaurii maioris easdem facultates habere quas Rhaponticum.

Male negat Manardus, nos verum PENTAPHYLLON habere. nã passim nascitur, & omnino descriptioni respondet. Est præterea alia nota à Theophrasto tradita, quæ nobis est certissimo indicio nos Pentaphyllon habere: scilicet quod Pentaphylli radix exsiccatione fiat quadrata: quod sane illi proprium est. convenit enim soli Pentaphyllo quadratam fieri exsiccata radicem; quæ nota fallere nos nequit. Sunt ex Practicis qui putent Tormentillam esse Pentaphyllon: quod non improbo; cum Diosc. det illi radicem oblongam, Veratro nigro crassior, & propius accedat ad veram Pentaphylli descriptionem. Sunt qui Heptaphyl-

phyllon vocent, à numero foliorũ; quod & in vulgari etiam invenies. Diosc. etiam ait habere quinque folia, aliquando plura. Verum quamcumque assumpseris, hanc ne Diosc. an illam Theophrasti, non errabis: ambæ enim valent adversus venena. Potest itaque sumi Tormentilla pro Pentaphyllo, & Pentaphyllon pro Tormentilla.

NEPETAM [aut Nepiram] Latini, Græcorum Calamintham appellant: quæ de causa Galenus miratur quod Andromachus, cum Græce scripserit, hoc tantum nomen Latinum addiderit. At hoc *νεπέριον* dictum sit.

MARBUBIUM lippis & tonsoribus notum est. eam ob causam prudens prætereo.

Danda est opera ut SELINON quod in petris nascitur recuperemus: non quod ob eam causam Petroselinon dictum velim, sed quia maioris est efficaciam, & propius accedit ad Macedonicum, ob amariorem. Nec ob eam causam dampnanda erit hæc compositio. Nam, ut Gal. de Petroselino scripsit, Quod si Estreaticum desideres Petroselinum, nihilo tibi deterius fore putato Theriaces medicamentum, si alterum iniicias. Cuius rei subdit rationem. Non enim, inquit, si mortiferis venenis, si venenatorum moribus aliud ab

532 GUILIEL. RONDELETII
Estreatico Petroselinū minus congruit,
propterea reliquis etiam morbis, ut tor-
minibus, ventriculo debili, hydropisi, &
id genus aliis segnius opitulatur, quos in
primis sanare Theriaca promittit. Aliam
præterea causam assignat, cum inquit:
Adhæc Estreaticum Petroselinon ama-
ram etiam plus æquo Theriacam fa-
cit, præsertim cum recens adhuc im-
ponitur. nam ut acrimonia, sic ama-
ritudine hoc alia superat. At, ut ali-
bi docuit, suavitas in medicamentis quæ
deglutuntur, est spectanda, cum in se
habeat multa amara. Avicenna semen
Apii montani posuit in tertia descriptio-
ne. Petroselinum verum nascitur in mon-
tibus Delphinatus, & apud fontem Vau-
clusæ.

STOBCHAS satis nota est, agroque
Mompeliano frequentissime provenit.

COSTUM nonnulli in discrimen vo-
cant. Certissimum autem est, nos duas ha-
bere Costi species: primam scilicet (quam
Zedoariam vocant vulgo) & secundam,
quam nemo negabit eam esse quæ ad nos
adfertur, præsertim cum acerrima sit.

DE PIPERE Albo tantum sciendum
est, Galenum ibi Piper Album legere, ubi
Avicenna Nigrum; & e contra. Piper Al-
bum & Longum magis medicaminibus
& Antipharmacis conveniunt; Nigrum
vero

vero eduliis & alimentis condiendis. Piper Longum facillime adulteratur. Adulteratum autē cognoscitur, si aqua inspersum dissolvatur. Non reperitur hoc Piper Longum in descriptione ad Pamphilianum.

DICTAMNUM in Creta tantum crescere, & inde CRETENSE dici, existimant Autores, quod sic depictum sit à Diosc. Cretensis herba est, acris, levis, Pulegio similis, sed maioribus foliis, quæ tomento quodam spissaque lanugine pubescunt. Florem nullum aut semen profert: (et si apud Paulum falso legatur *Δικτάμωσ ἀνδροειδὲς*) Pharmacopolarum *Ῥόδδινζέλαρον* & florem & semen profert: quam ob causam malumus succedaneo uti, quam incognita illa radice qua pro Dictamno utuntur Pharmacopola. Pulegium itaque pro Dictamno inieciimus, quia nulla est herba quæ propius accedat ad Dictamni facultatem ipso Pulegio, docente ipso Diosc. Præstat omnia quæ sativū Pulegium, sed efficacius multo: & Gal. Dictamnum tenuiore essentia constat quam Pulegium, cetera illi simile. Quod si per omnia simile, haudquaquam male pro Dictamno recipietur, cum ipse Avicenna in omnibus descriptionibus pro Dictamno Pulegium posuerit. Præterea à Nicandro (in suis Theriacis,) Dioscoride, Serapione, Paulo

& Aëtio ad morsus venenatorum commē-
datur.

Non miseris, candide Lector, si pro
FLORE IUNCI ODORATI, quem
uno vocabulo Schœnanthon vulgus ap-
pellat, herbam ipsam monstremus. Audi
Gal. Adhæc Iuncum ex Arabia petitum
imponere præcipit, nescio qua de causa,
Schœnanthum, id est, Iunci Florem à
vulgaribus appellatum. Nos siquidem,
cum Florum copia non adsit, Iunco uti-
mur ex Arabia compositato, cuius summi-
ratem Cameli sepe numero abroserunt. iu-
cundissime namque hunc Iuncum Came-
li pascuntur, secus vias ibi plurimum
nascentem. Ex his disce, multa fuisse sim-
plicia tempore Galeni, qualia nunc sunt.
Non itaque peccant, qui Iuncum ipsum
huic compositioni imponunt, ut ex Gal.
loco iam citato patet, & Diosc. qui ait
radicem & herbam eiusdem esse facultatis
cum flore & efficaciam. Imo si flores ad-
ferrentur, abiiciendi essent & postponen-
di Iunco ipsi. nam cum sint admodum te-
nuium partiū, eorum vis facile evanescit;
& priusquam ad nos pervenissent, plane
inodori redderentur.

DE THURE nihil iupræsentiaram di-
cemus.

Quamquam TEREBINTHUS hoc
agro Mompeliano frequens sit, non ta-
men

men Terebinthinam habemus : & quem admodum Lentiscus , hic alioqui frequens, Lentiscinam non stillat , ob Solis imbecillitatem ; sic nec Terebinthus Terebinthinam. Sed, Galeni doctrinam secuti, pro Terebinthina Abietinam coniecimus. nam 4° sanitatis tuendæ sic scripsit: Quod si copia Abietinæ non adsit, eius loco Terebinthina. Cum pro Abietina Terebinthinam ponendam doceat ; sic e contra pro Terebinthina Abietinam recipiemus. Quod evidentius monstrat alio in loco, his verbis: Quin etiam in penuria Terebinthinæ tum *ἐν τῇ κενουμένην ὑγρᾷ*, tum frictam commode admisceas, non minus etiam iis & Abietinam immitas. Quod si forte quis hanc Resinam Abietinam esse neget, Mastichen ponemus, quæ inter Resinas principatum obtinet, teste Gal. vel (ut Diosc.) Terebinthinæ responderet viribus. Fidem forsitan augebit, quod in Paulo legatur, *Τερπινθίνης Μασίχης*, quasi vellet dicere, Resinæ Mastichinæ ; vel Mastichen & Terebinthinam imponi velit. Tu iudica.

CASSIAM FISTULAREM vocat Cassiam Ligneam , aut Cinnamomum crassum; ne qui existiment eum intelligere Cassiam illam Fistularem Arabum, quæ vim habet laxandi ventrem. Est enim Cinnamomum crassum, efficax, ut odor & sa-

536 GUILIEL. RONDELSTII
por monstrant. Nec absurdum est, dimi-
dium Cionamomi pro Cassia constituere;
cum pro Cinnamomo duplum Cassia po-
nendum sit.

STYRAX eligenda optima.

NARDUM nemo debet damnare, quod
spica non sit, sed potius radix. Nam Gal-
his verbis docet esse radicem: Iubet dein-
de Andromachus Nardum Indicam impo-
nere, quam ex eo quia Spicæ figuram imi-
tetur. Nardi spicam nominant, quamvis
radix sit. Rursus Damocrates *Nâgêdio pîçav*
1, d'is scripsit, non spicam. Indica autem
dicitur, non quod in India nascatur, sed
quod in aliquo monte nascatur Indiam
spectante; quemadmodum Syriaca, quæ
in monte Syriam spectante. Eodem modo
& Britannica dicitur (ea est Bistorta vul-
garis) non quod in Britannia solum nas-
catur, sed quod in regione Britanniam
spectante. Ceterum Nardus Indica ceteris
efficacior est.

Nunc ad THLASPI veniendum: quod
omnibus incognitum putat Manardus,
eo fortasse quod nunquam viderit. Vt au-
tem verum fatear, non omnibus cognitum
fuit Thlaspi, sed iis dumtaxat qui de re
herbaria bene meriti sunt. Eius descriptio-
nem require in Diosc. Frequens est in se-
mitis Tolosani agri, & aliis plerisque lo-
cis. Temperamento calido est, ut Nastur-
tium.

tium. Avicenna pro Thlaspi, Sefeli habet: at in Arabico Thlaspi legitur. Vulgus Pharmacopolarum, quod Sinapi species quædam sit, album appellant.

SEMEM APII restituumus ex descriptione ad Pamphilianam. In Paulo enim & Avicenna idem scriptum reperimus, tum etiam in Theriaca Antiocî Philometoris, in medicamento anodyno *Κάμψα* dicto: rursus in Zenonis, Aëtii, Galli, Theriacis: quod etsi ut Petroselinum adversus venena parum aut nihil proffit, ad alios morbos non parum iuvat.

Pro MALABATHRO, ut bene à maioribus nostris visum est, ponendum censuimus Spicam. Habet enim Folium eandem cum Spica facultatem, teste Gal lib. 6. de simpl. Idem scripsit Paul. in Succedaneis. Quod si æqualem vel similem habet facultatem, frustra additur Macis; cum neque addendum quicquam dicat, neque detrahendum. Avicenna post Malabathrum addit Epithymum; qua ratione, nescio; quemadmodum & Moschum post Piper Longum.

HYPOCISTIS etiam sub Lado [aut Ledo] reperitur: quod Cisti species est, longiora habens folia, & glutinosa.

NARDUS nostra CELTICA ea vere est quam Antiqui Celticam vocaverunt:

Z 5

non

532 GUILIEL. RONDELETTI
non igitur reiicienda: neque audiendus
Marcellus, qui negat Spicam nostram esse
Celticam. Raro autem visitur, quia in
summis montibus nascitur, quos perpetua
nix fere obsidet. Radix sumenda.

PRO TERRA LEMNIA sumimus Bo-
lum preparatum, ut Gal. docuit. Neque
eam ob causam vituperanda est hæc terra,
quod à Lemno non advehatur. Est enim
hæc terra medicamentosa, lutumque cum
aqua ex ea fit, quod habet desiccandi fa-
cultatem, & astringentem non contem-
nendam, qua catarrhos sistit. Prodest tem-
pore pestis. Vt in summa dicam, malle
hac uti, quam Terra sigillata egregie adul-
terata. Rubrica Lemnia à Galeno vocatur.

Difficilius fuit iudicare, quid pro CHAL-
CITIDE accipiendum esset, cum Atramē-
tum Sutorium (quod *Χάλκαιον*) *Σῶρον*,
Μίσιου, *Χαλκίτης* parum ab invicem differre
videantur. Et quanquam non gravis esset
error, si *Χάλκαιον*, vel *Μίσιου*, vel *Σῶρον*,
pro Chalcitide posuissemus (sunt enim fa-
cultatis eiusdem) tamen Chalcitin veram
maluimus accipere: quam (ut præcipit)
assari curavimus, & quod magis spumo-
sum erat accepimus. *Χαλκίτης* Vitriolum
Romanum non est, quanquam easdem ha-
beat facultates; sed Chalcanthi videtur
species: quæ urenda est donec nihil viridis
appareat; estque *χαλκιοειδής*, id est, similis
xii.

æri. Vnde Pharmacopœi Chalcitin donec rubra fiat: sed inepte illi; non enim usque adeo est adurenda. At enim Galen. urendam donec fiat cineritia, & amittat viride, ut ostendat quantitatem adustionis. Nos itaque legimus, *rosta, & non usta*, ut est apud Galenum.

Quid sit AMOMUM, ut ingenue fatear, ignoro. malo enim meâ fateri ignorantiam, quam studiosi, hac in re aliquo modo imponere. Non me latet, multos fuisse in Gallia & in Hispania, qui se invenisse gloriantur; cum nihil minus fecerint. Nam semen illud quod pro Amomo monstrant, inodorum, nigrum, lene, gustu neque acre neque erodens est; cum debeat esse candidum, modice rufum, semine plenum, uvarum racemis simile, ponderosum, odoratissimum, acre gustu, & erodens. Nos pro Amomo Acorum posuimus. Amomum, ut inquit Gal. Acoro similem facultatem obtinet. Ergo Acorum pro Amomo n. fas non erit ponere. Sunt qui Amomum Rosam [scu Pomum] Hierichontis dicant quod care admodum venditur, ob id quod mulieres fabulentur conducere ad partum. In Alexandria frequens; & ad nos adveheretur, si præmuniti essent mercatores.

Mirabitur aliquis, quod pro ACORO in omnibus locis Galangam crassam, non

vulgarem illam radicē posuerimus. Sed, ne id temere factum existimes, sciendum est, hanc vulgarem radicem Acorum non posse esse, tum quia rubra est, & ingrato odore: cum vera Acorus albam habeat radicem, gustu acrem, odore non insuavem, ut ait Diosc. Cum autem hac omnia in Galanga manifestissime inveniuntur, & ut Musa testatur, florem croceum & folia Iridis angustiora habeat, Acorum dicimus esse.

Et si Fuchsius Valerianā neget esse Phu, Valerianam pro Phu posuimus, non enim valet eius ratio. Phu caulis λεῖος ἢ τρυφερός, id est, lenis & tener existit; Valerianæ caulis angulosus: cum herba & lenis & quadrato caule possit esse. Quod de floribus dicit, similes Narcisso non esse, verisimile videtur: flores tamē habere pallidos, sicut & Narcissus: quod sufficit, cum omnes aliæ notæ nullo pacto discrepent.

CARPOBALSAMUM vulgare nullam aut paucam vim habere videtur; & puto semen esse Terebinthi. Eam ob causam Cubebas vulgo vocatas ponēdas dixerim, quæ forsitan verius sint Carpobalsamum, quam Carpesium; nisi reclamet Actuarius. At Gal. lib. de Antidoris Carpesium dicit esse herbam Phu appellato genere similem; validiorem tamen, atque aromaticum quiddam plus olentem. Et eodem lo-

co : Tenuia quædam Carpesii sarmenta Cinnamomi virgultis similia sunt ; non semen igitur potest esse. Cubebæ autem non multum viribus & temperamento differunt à Carpobalsamo. Diosc. ait Carpobalsamum adulterari semine Hyperico simili quod Terebinthi semen esse videtur, ut ex Theophrasto patet.

PRO ACACIA, Prunellorum succum ponere non est absurdum. Potest & Rhus pro Acacia poni ; quia, ut ait Diosc. folia Acaciæ effectus præbent, ut in Succedaneis reperitur succus Lentisci.

BITUMEN IUDÆICUM, Græcis Ἀσφάλτης, communiter laudatur quod purpuræ modo splendet. Nigrum adulteratum est. Sed cum aliud non advehatur nisi pice imbutum, dosin augere oportet. Eiusdem facultatis est cum Pissasphaltum, quod vulgo Mumiam appellant. Pissasphaltum autem mediam facultatem habet inter Picem & Asphaltum: eam ob causam Avicenna & quidam alii pro Bitumine Mumiam ponunt. Asphaltum apprehendes ex odore Trifolii foetidi, quod à Bituminis odore Ἀσφάλτης dictum est. Quod ad nos adfertur, Pissasphaltum est. Cum Diosc. ait probari si purpuræ modo splendeat, non ita intelligendum est, quasi velit habere purpuræ colorem, sed quod in sua nigredine splendeat ut Purpura in

542 GUILIEL. RONDELETTI
suo colore; aut quod simile sit purpuræ
exsaturatæ, quæ quodammodo ad nigre-
dinem tendit. Plurimis locis provenit, ut
in Atrernia, &c.

CENTAURI TENUIS [AUT MINORIS]
folia & flores ponimus, non radices, quas
tanquam inutiles reiicit Galen. & Diosc.
etsi Lumē illud Pharmacopolarum aliter
sentiat.

Ne quis nos reprehendat, quod ARI-
STOLOCHIAM tenuem, non Clema-
titin aut Rotundam, ut in lib. ad Pamphi-
lianum scriptum est, adiecerimus: non
enim id temere factum est: Nam in car-
minibus scriptum invenimus, $\kappa\gamma$ λεπτό
ρίζαν Ἀριστολόχου & ad Pisonem, tenuem
dicit. huc accedit quod de Clematiti ait
Galen. Quæ Clematidis appellatur, fra-
grantior est, ita ut ad unguenta utantur
unguentarii; sed ad sanationes infirmior.
Hic autem non ad voluptatem sed ad sa-
nitatem ponitur: *λεπτή* igitur ponenda est:
castigandusque est locus ille, ne parum
cauti fallantur. Interpres Centunculum
verit: Centunculum autem Latini appel-
lant Gnaphalion. Si autem addatur Gna-
phalion, id erit præter Andromachi, Gale-
ni, alio ūque mentem. Nec interpretibus
semper fides est adhibenda, etiam si Græ-
ce & Latine periti sint. Malim enim illos
minus disertos esse, & rerum bene peri-

ros: hi siquidem solœcisum in nominibus duntaxat committunt; illi autem in rebus & saepe in vita. Hic itaque neque rotundâ Aristolochiam, neque Clematicin aut [Pistolochiam, aut] Polyrrhizon, quæ unguentis parandis aptiores sunt, imponemus: sed Longam duntaxat Aristolochiam, sive Tenuem, quæ ad medicamenta convenit. Proveniunt autem omnes Aristolochiæ species, quæ quatuor sunt, frequentissime agro Mompeliano. Quam pro Longa pingit Fuchsius, Clematicis est.

Qui cornicum oculos configunt, hunc CALAMUM ODORATUM reiciunt; non quia inefficax sit, sed quia Calamus araneis non est plenus. Ficti autem potest, ut Calamus dicatur, eius autem radix tantum sit in usu, ut de Spica admonuimus. Sin tibi hæc ratio non placet, aliam accipe. Duæ sunt species Calami odorati: Alter, qui à Galeno describitur: Alter in Maotide nascens, radice subalbida, sine calamis, intus plena & amara, specie Acori: quem Calamum falso quidam Acorum esse putaverunt; in quorum numero fuit Manardus, qui pro Acoro Calamum aromaticum semper ponit. At utrumque genus Acorum odore superat. Non igitur reicienda hæc radix, cum Calami sit radix.

XYLOBALSAMUM hoc commune

544 GUILIEL. RONDELETTI
verum sit nec ne, incerti plane sumus,
nam quicumq; de Balsamo scripsere, inter
se dissentiunt. Quod inefficax sit, facile
quilibet iudicare potest ex odore, sapore
& crassitie partium. Sin autem pro eo
ligno incognito & adulterato, Zedoaria
vulgo dicta, quis uti voluerit, sine noxa
poterit. Zedoaria enim calida & sicca est
in secundo ordine, ut Xylobalsamum, va-
let adversus venena, & pestem. Commo-
de itaque illa uti possumus, quando qui-
dem temperamento & vitibus respondeat
Xylobalsamo. Non autem in omnibus su-
menda pro Xylobalsamo: sed hic, quia
iam semel in hac compositione posita
sunt succedanea eius, maluimus hac radi-
ce uti.

De AMARACO si Nicolaus Præposi-
tus dubitet, non mirum est; cum res ad-
modum obscura sit, & ad indicandum
difficilis. Nam Diosc. Plin. Columella,
Lucret. Virgil. Diocles medicus, uno ore
Amaracum Sampsuchum appellant: Ga-
lenus tamē & Paulus diversas herbas tra-
dunt. nam in 3° ordine calef. & exsic. Samp-
suchū collocant; Amaracū vero in 2° sic-
care & tertio calefacere volunt. Amaracus
Galeno & Paulo Matricaria vulgaris est,
& Parthenion Diosc. atque utramque po-
nemus: quanquam non multum referret
si neutra poneretur. nam, ut Gal. testatur,
multi

multi suo tempore & Matum & Amara-
cum reiciebant.

Hæc sunt, Candide Lector, quæ cum
festinatione quadã annotavimus. Et hoc
esto Exēplar eius quæ ex Consilio Docto-
rum Mompelii dispensatur.

Theriaca Andromachi, quæ *καληνὴ*, id
est, Tranquilla cognominatur.

- ℞. *Pastillorum Scillinorum* ʒ *xlviij*.
Pastillorum Theriacorum
Magnatis Hedychroi
Piperis nigri
Opii singul. ʒ *xxiiij*.
Rosarum siccarum
Scordii Cretensis
Seminis Napi
Iridis Illyrica
Agarici Pontici
Cinnamomi
Glycyrrhizæ succi
Opobalsami Singul. ʒ *xij*.
Myrrha, Croci
Gingiberis
Rhapontici, [non Rhabarbari, ut habet Cor-
dus]
Radicis Quinquefolii
Nepitæ, sive Calaminthæ montanæ
Marrubii
Petroselinii Macedonici

Star-

Stachados
 Costi
 Piperis albi
 Piperis nigri [al. longi]
 Dictamni Cretenfis
 Iunci odorati
 Thuris
 Terebinthine
 Cassia [festula]
 Nardi Indica sing. 3 vj.
 Poli Cretenfis
 Sefelios
 Styracis
 Seminis Apii [in aliis deest].
 Thlaspi
 Ammos
 Chamadryos
 Chamapiryos
 Succi Hypocisthidis
 Malabathri
 Nardi Gallica
 Radic. Gentiana
 Anisi
 Mei Athamantici
 Seminis Foeniculi
 Terra Lemnia
 Chalcitidis tosta.
 Amomi
 Acori
 Phu Pontici
 Carpobalsami

Hype-

Hyperici

Acacia

Gummi

Cardamomi *ſing. ꝑ. iiij.*

Seminis Danci

Galbani

Sagapeni

Opopanax

Bituminis

Castorei

Centaurii tenuis

Aristolochia tenuis *ſing. ꝑ. ij.*Mellis Attici deſpumati ꝑ. CL [*male ꝑ. pro ꝑ. poſita*] *hoc eſt lib. xij. unc. vj. alibi Rondelet. lib. x. tantum habet.*

Vini Falerni q. ſ.

ADMONITUM autem hic velim Lectorem, ut huius Cōpoſitionis normā exacte contempleretur, quæ illi plurimū prodeſſe poterit in aliis Medicamentis diiudicandis. Omnes enim hic fere traduntur Canones qui in huiusmodi compoſitionibus tradi ſolent, E quorum numero paucos colligemus, ut memoria ſuppeditabit.

Primum itaque in omni Cōpoſitione id obſervandum, ut præcipua & veluti totius medicamenti fundamenta primo loco ponantur, quod hic etiam obſervatum eſt in Paſtillis Scillinis & Theriacalibus. Iuvat enim plurimum non in Cōpoſitionibus ſolum, ſed in reliquis omnibus,

si aptus ordo seruetur. Paraturus igitur medicamentum, in summis digitis habere debet quæcunque illud ingredi debeant; & ex his considerare quæ decoctione ferre possint, quæ minime: Ex his rursus quæ decoctionem ferunt, ea primo loco imponat quæ diutius decoctionem ferunt, ut radices densas & inodoras. Odores enim & raræ decoctionem non ferrent. Deinde ea iniiciat quæ minus coctionem ferunt, ut herbas: Postremo quæ nullam omnino. Præterea quæ simpl. maiori quantitate assumuntur, ea primo loco imponenda: quæ minori, secundo loco: atque ita deinceps gradatim; ut in hac Compositione est observatū. Eius enim prima dosis est drachmarum 48. Altera 24. tertia 12. quarta 6. quinta 4. ultima (melle dempto) drachmarum 2. Sed & alius Canon observandus est, & hic observatus, nempe; Ea quæ ad alterationem ponuntur, maiori debere esse quantitate: quæ vero ad castigationem, minori. His annexæ sunt Regulæ generales, ad maiorem institutionem.

THEO.

THEOREMATA
SIVE PRÆCEPTA DVO

*Ordinis aut Dispositionis Simplicium
medicamentorum,*

*desumpta ex libro de Ponderibus
Dom. Rondeletii.*

THEOREMATA duo sunt in hac re spectanda: quorum unum, & magis necessarium, ut imperitiæ iuniorum Pharmacopolarum subveniatur, à bene parandi ratione desumetur: Alterum à quâritate vel dignitate medicamentorum tam simplicium, quam compositarum, quæ, ratione compositionis faciendæ Simplicium conditionem præ se ferunt.

Ad primum veniamus, illudque ita constituamus. Quæcunque accuratiore & longiore præparatione egent, ea priorem locum debent obtinere, hoc est, si quid difficilius tritureretur, infundatur, coquatur, aut misceatur, prius triturationi, infusioni, coctioni, mixtioni est mandandum: quod ut indicetur, inter trituranda, infundenda, coquenda, miscenda, prius scribatur. Si autem infundendorum, vel coquendorum, vel miscendorum
unum

550 GUILIEL. RONDELETII
unum aliquod breviori infusione, vel co-
ctione, vel mixtione egeat, & præterea
trituratione, hoc postponatur; duplici de
causa, una, quæ iam dicta est, altera, ut dum
alia infunduntur, vel coquuntur, vel mis-
centur, hoc tritulari possit; sicque nulla
fiat temporis iactura: cuius metu sæpe-
numero Pharmacopola, tanto cum scele-
re, omnia perturbant; ut eorum quæ mi-
nus coquenda sunt, sæpe vis profus de-
perdatur nimia coctione; contra, iis quæ
longissima coctione egent, cum eorū vis
à mediocri etiam erui non possit, quanta
necessaria est non extrahatur. Quod idem
in aliis præparandi formis evenit. Quam
rationem hodie à quam plurimis, dicam,
Empiricis negligi apparet, qui infundunt
simul & decoquunt Guaiaci rasuram, San-
talos, Cinnamomum, Sennam, & alia
multa: quorum vel ea quæ sunt odorata
& laxantia, vim suam amittunt, vel alia
non satis decoquuntur, vel utrumque con-
tingit.

Secundum Theorema est, ut ea quæ ma-
iorem sui quantitatem toti Compositioni
tribuunt, & nobiliora sunt, priorē sedem
occupent: quod est erutum ex præscriptis
antiquorum, qui in componendis medi-
camentis hoc solum spectarunt; tantum
excipientes ea quæ materia vice aliquan-
do in sine collocantur. Ut videre est in de-

descriptione Pilularum de Hermodactylis, apud Mesuem. Recipiunt enim primo ordine Hermodactylorum \mathfrak{z} v. deinceps alia in mediis sedibus sequuntur, pro maiori & minori quantitate: tandē Aloë, quia materia vices gerit, ad \mathfrak{z} x ponitur. Idem factum est in Pilulis Sebillinis; in quibus Spica Nardi ponitur in prima sede, ob quantitatem & nobilitatem.

In Aromatico Rosato maiore, ex descriptione Gabrielis, Rosæ in prima sede posita, reliqua copia superant.

Idem in Antidoto Philonis, apud Mesuen, Piper album, & Hyoscyamus obtinent; in qua Compositione manifeste apparet ordo medicamentorum servandus secundum maiorem & minorem quantitatem; ita ut maxima quantitas primo loco ponatur, minima vero ultimo; cum Piperis albi & Hyoscyami hic recipiatur ana \mathfrak{z} xx. Opii \mathfrak{z} x. Croci \mathfrak{z} v. Spicæ, Pyrethri, Castorei, ana \mathfrak{z} j.

In Theriacis descriptione hoc palam fit: sed quia ea est longior; utque mos antiquorum melius innotescat, non me tædebit separatim eam transcribere, & crassa Minerva excutere doses. Exacte eius castigationem, & rectum componendi modum, præcedenti opusculo tradidi.

Animadvertendum igitur est, antiquos, postea quam se ita collocationi petendæ à
sola

552 GUILIEL. RONDELETTI
sola quantitate addixissent, vidisse de-
mum rationem præparandi, & in hac re
ordinem esse apprime necessarium, co-
actosque fuisse multa verborum congeri-
explicare, quod ipse in scribendo ordo
indicare potuisset: & is mos eos excusa-
vit in magnis Compositionibus faciendis;
cum neque forsan solus ordo satis id in-
dicasset.

Sed cum in illis quæ ad horas præscri-
buntur, hoc fieri non liceat, neque etiam
ipsi fecerunt in iis quæ nobis scripta reli-
querunt, nisi admodum paucis: in eo quod
mox dicturus sum, totus collocationis
cardo vertetur; ubi annotavero, antiquos
minus bene & compe fecisse, qui aliquã-
do dosim medicamentorum, quorum
idem ordo erat, diviserunt: ut in Theria-
ca videre est, Rosarum siccarum ʒ xi). Iri-
dis Illiricæ ʒ xi). cum per ana, quod sic
notatur añ, uno numeratore designare po-
tuissent.

Nec mihi minus ridendi, qui idem ho-
die faciunt, (nisi id præparationis ratione
fiat) videntur.

Igitur, secundū Theorema priori adiun-
gentes, hunc ordinem in præscribendo
constantissime observemus, ut primo or-
dine collocemus ea, quæ longiori egent
præparatione. In hoc autem rursus id con-
sideremus, ut eandem præparationem po-
stulan-

stulantium ea primum ponantur, quæ maiorem copiam requirunt.

Eandem præparationem & quantitatem requirentium, & mensurandi modum, ut lib. vel unc. vel M. vel P. ea prima collocentur, quæ commoditate, aut nobilitate aliqua præstant. Sicque fiet, ut manum præscriptionibus admoventes, nullo pacto hæreamus mente, ab hocne, vel illo, ordiendum sit: sed cognito scopo, medicamentique proprietate, & nobilitate, statim ab eo quod opus est, initium faciemus: id quod erit vice materiæ (sive unum, sive plura id faciant) si in eo vel coctio, vel infusio, vel mixtio sit facienda totius compositionis, primū omnium; si autem infusum, vel decoctum, vel tota mixtio, iam facta, ei sit adiungenda, ultimum, quantæcunque sit copiæ, & quantitatis, collocemus.

Quod ut exemplo aliquantulum illustremus, id petamus à re quæ est frequentior, videlicet plantarum partibus: ut cum earum radices duriori sint substantia, & magis cruda, longiorique decoctione & trituratione egeant; proinde in prima sede ponantur, præcipue quæ apertunt, & incidunt: tum ligna non odorata, & cortices; deinde folia herbarum: tertio loco fructus: quarto semina: ultimo flores, & quæcunque sunt odorata, vel laxantia.

A a

Quod

Quod facit ut radices inde patiantur exceptionem. laxantes enim primo loco non ponuntur.

Denique ratio præparationis tantum potest, ut nihil tam generale adferri possit, quod frequenter non patiatur aliquid peculiaris & singularis doctrinæ: ut si quid ad alicuius medicamenti meliorem, vel faciliorem actionem faciendam vel castigandam adhibearur, cuiuscunque sit quantitatis, id quod habet castigandum ilico sequatur necesse est, ut eius vis non nisi castigata & melior facta, ne tantillum quidem extrahatur: ut Zingiber & Sal Gemmæ mox post Agaricum: Spica & Cinnamonum post Rhabarbarum: Castoreum, Crocus & Myrrha post Opium: & sic de similibus.

Primum animadvertendum est, id quod in prima acie descriptionis Theriaces est positum, esse in maxima quantitate. Id autem factum fuit forte, quod medicamentum ex Scilla scopis magis convenit. Facta enim est hæc Compositio primum ad venena, & morbos contumaces & diuturnos: sed Trochisci de Scilla venenis frigidis manifesta qualitate adversantur, item puncturis & moribus venenatorum animalium: nec minus valet ad humorum contumaciam. Tales enim morbi sunt à crassis, frigidis & viscidis humoribus,
vel

vel in remotis & profundis partibus sitis; ad quas causas valet potissimū Scilla, incidendo, attenuando, & ad altas partes penetrando, digerendoque humores crassos.

In secundo ordine, Trochisci Theriacales, & Magma Hedychroi, Cinamomum, Piper nigrum, vel longum: sed longum magis convenit; & descriptio quæ legitur apud Galenum ad Pisonem, & apud Avicennam, *longum* habet; tum descriptio Carmine scripta. Convenit enim magis Antidotis Longum, si Dioscoridi credimus.

Hæc omnia, cum Trochiscis de Scilla, & ad venena, & ad morbos contumaces, conveniunt.

Opium autem in hac descriptione, ut præcedentia ad drach xxiv. ponitur, quia hæc compositio ad dolores sedandos parata est, unde nomen sibi γαληνῆ, quod transcribunt Latine *Galene*, comparavit, quia tranquillitatem adfert; & propter vim Opii, & ad veneni præcautionem & curationem facit, ut ex Galeno colligimus.

Valet enim Theriaca, eodem teste, cum recens est. ad venena; cum vero antiqua, ad morbos diuturnos. Quod si recens valeat ad venena, id fit propter vim Opii, quæ maior est in recenti, quam in antiqua.

Et mihi placet Ioannis Schironii ratio, nostræ quondam Academiæ Cancellarii eruditissimi, qui dicebat Opium additum istis magnis compositionibus magis esse ad vires calidorû medicamentorum conservandas. Calida enim, & quærenuû partium sunt, continuo exsolvuntur ab aëre ambiëte, qui semper agit in medicamēta.

Quare cum tot sint in hac Compositione calida, & anodyna fortissima esse debeant; nemini mirum esse debet, quod ad drach. 24. Opium posuerint.

Hanc rationem non norunt, qui ex Tryphera magna Opiû expungunt, etiã si ad affectus uteri præscribatur. Nam si tantopere narcotica verentur, cur Mandragoræ corticem non expunxerunt? non enim minus utero sua frigiditate adversatur, quam Opium. Sed hæc missa faciamus, & ad reliqua veniamus.

Iris Illyrica, & Glycyrrhiza, Opopalifamum, Rosa aridæ, Scordium, semen Napi, vel Rapæ agrestis (quod magis convenit,) vel quia minus adversantur venenis, vel minus conveniunt, quam supradicta, vel ad meliorē actionem tantum adhibentur, dosim habent dimidiam secundæ doseos, ut secunda primæ item est dimidia, scilicet ʒ xij. Quæ sequuntur, ʒ vj. recipiunt, hoc est, dimidium præcedentis dosis.

Quæ

Quæ si quuntur hanc, eadem quantitate ponuntur : sed cenſeo omnia iungenda, quæ eiufdem ſunt quantitatis : alioqui ſunt duæ claſſes eiufdem ponderis in eodem medicamento ; quod ridiculum , ut iam dixi.

Quinti vero ordinis pondus eſt drach. 4. quia quæ ponuntur in hac claſſe, partim ingrata, partim rara, partim efficaciſſima ſunt: quare ſi præcedentium copiam eſſent ſecuta, maior eorū quantitas fuiſſet, quam par erat. Chalcitis enim ſuo odore, ſapore, adſtrictione periculosa eſt: alia autem ſunt efficaciã valde calfaciendo, vel adſtringendo; quare minore quantitate poſita fuere. Quod ſi præcedentem progrediendi modum ſecutus fuiſſet, prioris doſis dimidium ſumendo, minor iuſto quantitas fuiſſet aſſumpta; ob id non ꝓ ii. ſed ꝓ iiij. poſuit.

Quæ ſequuntur, vel quia fœtida, vel ſuo ſapore vel conſiſtentia ingrata, ad ꝓ ii. ponuntur, dimidium ſcilicet proxime præcedentium. Sunt autem, ſemen Dauci, Bitumen, Opopanacum, Caſtoreum, Centaureum minus, & Ariſtolochia. Hæc efficaciſſima ſunt, & ingrata: quare minima quantitate, & ultima ſede ponuntur.

Vnde apparet illius Theorematis veritas, quo docebamus, Efficaciſſima, & ingrata, & rara, & ſcopo minus conve-

A a ꝓ nientia,

558 GUILIEL. RONDELETTI
nientia, in parva quantitate esse impo-
nenda.

Quod autem Mellis lib. 14 [al. 10.] po-
nat, ostendit illud Theorema verum esse,
quod de materia remediorum diximus;
nempe materiam, vel quæ materiæ vices
gerunt, quantitate reliqua medicamenta
superare debere.

Quod Vinum addiderint sine quãtita-
te, id factum fuit, quia quantitas indi-
cari non potest. Ponenda proinde ea erit,
quæ necessaria est ad diluendam medica-
menti spissitudinem. Mel enim inspissat,
conseruat, & dulcorat tantum: & quia ali-
quando crassius, aliquando liquidius; ali-
quando etiam plus Vini, aliquando minus
imponimus.

Quare nemini mirum esse debet, si
semper Vini, Mellis, Syrupi, Sacchari,
Olei & Cerae quantitatẽ non annotemus,
sed quod sufficit dicamus.

Hic præterea notare oportet; herbas
pondere mensurari, quia sicca usurpantur;
item radices, fructus, flores, semina &
lacrymas etiam pondere.

Chalcitis semi-usta in hoc remedio po-
nitur, quanquam inter venenosa annu-
meretur. valet enim ad Fungos.

Multa etiam alia hic annotare possem,
quæ in castigatione huius nobilis Com-
positionis docuimus. Sed quia hæc præ-
ter

ter institutum sunt, silentio prater eo.

Sed de his haftenus. Nunc Theriaces facultates breviter persequamur.

THERIACA MAGNA ad eadem valet ad quæ Asyncritum Efficacior tamen est ad omnia. Sed eadem hic observandæ limitationes, quæ illic, sit ne scilicet Recens, an Antiqua. Recens enim ut frigidior est, sic ad morbos calidos convenit: Antiqua frigidis opitulatur: Quæ mediæ gravis est, morbis medio modo se habentibus confert. Sed neque id novisse sufficit. Nam propriis cuilibet affectui medicamenti commisceri debet. Exempli gratia: si ad fluxum sanguinis, cum aqua Bursæ pastoris misceatur: & sic de reliquis.

Apoplexiæ prodest, si valde antiqua datur: quia in tali affectu egemus attenuatione humorum crassorum apoplexiam comitantium.

Epilepticis cōvenit recens; etiam si epilepsia sit à nimio sensu: nam recens obrundit sensum illum exactum. Si vero fiat ab humore crasso (quod scio rarissime accidere) exhibenda antiqua.

Raucedini vocis, si à crassis humoribus fiat, convenit antiqua; si à defluxione tenui, recens

Asthmati recens, si à retentione calidiorum; si à crassis humoribus, antiqua.

Ictericis & Hydropicis antiqua. Peripneumoniacis & pleuriticis recēs datur in principio, cum tales affectus fiant per defluxionem; idque cum aqua hordei. Illioſis recens, quia inflammatio eſt. Dyſentericis recens, cum ſucco aliquo refrigerante. Nephriticis recens, ad ſedandum dolorem.

Menſtrua educit antiquiſſima. Neque ſolum educit & provocat menſtrua; ſed & immodicas menſtruas fluxiones ſiſtit, ut inquit Galenus lib. de Theriaca ad Piſonem: Miſtam variamque facultatem, inquit, habet. Ideo alia diffundens extenuansque cogit excerni; alia, quæ ob nativæ virtutis imbecillitatem ſuperflua excernuntur, viribus partium confirmatis ſolet inhibere.

Lepras & Variolas emendat antiqua.

Præcipue contra omnia venena recens, quia venenum eſt tenuiſſimarū partium. Tota itaque cura conſiſtere debet in conſervando corde, ne ad illud ſcilicet penetret vis veneni. Incaſſandi ſunt ergo meatus: Hoc autem medicamentum recens non modo incaſſat, ſed & refrigerat; verumque eſt Alexipharmacum.

Omnem defectionem ſenſuum levat antiqua. recens enim magis ſenſus ſtopefaceret. Retardat ſenectorem, inquit Gal. quia excrementa corporis abſumit, & evacuat.

Quar-

Quartanis febribus & contumacibus solvendis apta est Theriaca antiqua (quod experientia comprobatum est Mompelii ann. 1551.) ubi iam apparent signa concoctionis. Cū enim Pharmacopœus quidam iamdiu laborasset quartana inexpugnabili, ea solutus est media hyeme, solo usu triduo Theriacæ à nobis præscripto.

Expertus sum præterea Dysentericæ convenire. Acceperat enim Scriba quidam satis inconsulte ʒ ij. Colocynthidis; uade in Dysentericam inciderat. Præbui illi ʒ j. Theriacæ nuper paratæ: & convaluit eo solo remedio exhibito. Rursum ederant quidam salsamenta putrida: è quibus duo obierunt; tertius, me consulto, vomitione facta Theriacam sumit, & curatus est.

UT autem finem dicendi faciam: Recens valet adversus venena; antiqua vero adversus morbos diuturnos & inveteratos.

Reiicio eorum sententiam, qui Theriacam pueris recens natis præbent, ne sint obnoxii (ut aiunt mulierculæ) venenis. Data enim pueris iam primum in lucem editis, calorem nativum obnuere potest Recens, cum frigida admodum sit: Antiqua vero sua caliditate evanescere faceret eundem calorem.

Varia autem eius est dosis: quæ à mul-

A a ʒ tis

tis indicationibus sumitur. Si enim affecta pars sit remota, ratione optima dabitur maiori quantitate, quam si sit propinqua: ut si ad Podagram, dari debet maiori quantitate, quam si ad Ventriculum. Recens item minori quantitate danda est, quam antiqua Recens enim periculo non vacat; at antiqua, ratione caliditatis, naturæ amicior est. Calidum enim quodam modo secundum naturam est.

Hæc sunt Theriacæ commoda, quæ persequi nobis libuit. Plura require apud Galenum de Theriaca ad Pisonem; qui sigillatim eius facultates describit.

*THERIACES & MITHRIDATII
miscendi parandique ratio,
ex Lobelio.*

PRIMARIJ huius nobilissimi Antidoti concinnatores Veneti, terenda datiora & crassiora, ordine contundunt, in leberem iuxta magnitudinis indunt, permiscunt: quæ deinde in variis pilis aneis, sive mortariis exacte & opere ab operariis tunduntur; humidis siccis immixtis, distributisque, & pilis intertundendum Opobalsami succedaneo inunctis ne pilis & pistillis adhæreant, & polinis instar exhalent.

Ol.

Olibanum, Gummi, Lachrymas per se terunt, ne cum aliis trita coeant, aut cohaerendo in grumos coalescant, cribrationemque impediunt.

Agaricum, prius derafum, teritur & cribratur, aut Cerasæ modo ad Emplastrum fricando per seraceum traicitur.

Trochisci per se teruntur.

Sagapenum, Galbanum, & huiusmodi lachrymæ Vino passo sive Cretico solvuntur, & per cribrum fricando cernuntur.

Styracis dosim quidam avaro sordidi augent, qui Styrace purissima in guttis vocata (reperitur sedulis tamen hodie facili) carent: quam exactissime terunt, mortario & pistillo calefactis, aequali affuso Mellis defæcati pondere per seraceum traiciunt: cui deinde Terebinthinam felicius miscent, quam Galbano, ex Galeni tamen præcepto.

Quidam Bitumen hodie, si liquidum sit, quale est illud Gallicum Avernienſe, miscent cum Terebinthina, & præparata sive tranſcolata Styrace. Si vero durum aut aridum sit, cum Chalcitide in marmoreo lapide lævigant.

Inſtyti Collegii Medici Londinenſium

THERIACES formula,

ex eodem Lohelſo.

Abiactylo Medicorum Londinenſium

A a 6

Col.

364 THERIACA LONDINENSIVM.

Collegio utilissimum hoc Alexipharmacum, Epidemicis contagiosisque febribus grassantibus, civem etiamque egenum servandi gratia scite excogitatum fuit. Eadem fere recipit, iisdemque viribus pollet, quibus Fracastorii Diascordium, & celeberrimum Dodonæi aliorumque practicantium Belgii ad Pestem Electuarium, Carlinæ radice addita, sine tamen Opio. Ab effectu Theriaca vocata.

℞. Cornu cervini lima derasi ℥ ij.
 Seminum Citri Oxalidis Pæoniæ
 Ocyani ana ℥ j.
 Scordii, Corallinæ ana ℥ vj.
 Radicum Angelicæ Tormentillæ
 Pæoniæ
 Foliorum Dictami
 Baccarum Juniperi Lauri ana ℥ β.
 Florum Calendulæ
 Caryophyl. Anthos
 Summitatum Hyperici
 Nucis Moscharæ Croci ana ℥ iij.
 Radicum Gentianæ Zedoariæ
 Zingiberis
 Macis Myrrhæ
 Scabiosæ, Succisæ
 Cardui benedicti ana ℥ ij.
 Caryophyllorum, Opii ana ℥ j.
 Omphacii & Mellis optimi ana q. s.

FOR-

FORMVLÆ

SELECTIORVM PHARMACORVM,
 quorum usus post Valerium Cordum
 in Illustrium aliquot Rerumpublica-
 rum Officinis receptus est.

*Theriaca Pauperum, ex Diatesfaro
 composita.*

℞. Gentianæ Baccarum Lauri
 Myrrhæ
 Aristolochiæ rotundæ ana ʒ ij.
 Boli Armeni præp. Dictamni albi
 Tormentillæ Scordii
 Carlinæ Zedoariæ ana ʒ j.
 Rob Sambuci Iuniperi ana ʒ x.
 Mellis q. s. Misce.

*Electuarium contra pestem, pro
 pauperibus.*

℞. Ficum pinguium lib. dimidiam
 Nucum iuglandium ʒ ij.
 Fol. Rutæ ʒ iij.
 Zedoariæ ʒ ij.
 Boli Armeni ʒ iij.
 Rob Iuniperini ʒ ij.
 Rad. Gentianæ ʒ j.
 Theriacæ electæ ʒ iiij.

Aa 7

87.

Syrupi de succo Acetosæ q. s.
Fiat Electuarium.

Diascordium Fracastorii.

℞. Cinnamomi

Cassia lignæ ana ʒ β.

Scordii veri ʒ j.

Distamni Cretici Tormentillæ

Bistortæ ana ʒ β.

Galbani Gummi Arabici ana ʒ iiij.

Opii ʒ j. β.

Styracis Calamitæ ʒ iiij. β.

Seminis Acetosæ ʒ j. β.

Gentianæ ʒ iiij.

Boli Armeni ʒ j. β.

Terræ Lemniæ ʒ β.

Piperis longi Zingiberis ana ʒ ij.

Mellis albi lib. ij. β.

Conservæ Rosarum lib. j.

Vini aromatici lib. β.

Fiat Electuarium ℞. a.

Confert in febribus contagiosis pestilentibus, ubi potissimum Theriaca & alia magna Antidota locum non habent, ut in pueris & gravidis. In Cephalalgia etiam Epidemica, cum aqua Oxalidis aut Trifolii acetosi feliciter exhibetur. Fracastorius peste correptis ac extreme desperatis hoc modo exhibet: Succu Lini ʒ ij. Succu Citri ʒ j. Dias-

scor-

scordii ʒ j. Specier. cord. è Gemmis
 ʒ ij. Aceti ʒ j. misce. Omnia mixta
 dentur simul : & repetatur quoties opus
 fuerit.

*Electuarium de Ovo Maximiliani I.
 Imperatoris.*

℞. Ovum Gallinæ recens : & educto per
 apicem Albumine, id quod vacuum est
 Croco Orientali non pulverisato imple,
 vitellum non auferendo: postea cum alio
 putamine iterum occlude, ne quid tran-
 spiret, & lento igne, vel post fornacem
 tamdiu assa in oilula, donec tora ovi testa
 nigrescere incipiat; diligenter cavendo
 ne Crocus comburatur. Exempta è testa
 materia exsicceetur, ut in mortario exqui-
 sitissime contundi, & in pulverem redigi
 queat; addendo pulveris Sinapis albi quā-
 tum prædicta omnia ponderant. Postea

℞. Pulveris Dictamni albi
 Tormentillæ ana ʒ ij.
 Myrrhæ Cornu cervi
 Nucis Vomice ana ʒ j.
 Rad. Angelicæ
 Pimpinellæ
 Granorum Juniperi
 Zedoariæ
 Camphoræ ana ʒ ss.

Misce omnia simul in mortario : &

tan-

tandem adice Theriaces optimæ ad pondus omnium, ac iterum pistillo fortiter contunde, & commisce, per tres quasi integras horas agitando: deinde fiat Electuarium ut est artis.

Quibus Nux vomica suspecta esse solet (quamvis experientia comprobatum sit, illam Nucem potius canibus & felibus, quam hominibus, adversari) substituunt semen Citri, aut Rad. Perafridis. Præterea si qui à Camphora vehementer afficiuntur, dimidium tantum Camphoræ sumatur, aut etiam omnino omittatur; præsertim si frequenter usurpandum sit hoc Electuarium loco præservationis.

Multis experimentis comprobata est excellentia huius Electuarii, & pro secreto habitum fuit, neque divulgandum esse censuerunt quidam. Datur ieiuno magnitudine ciceris, & horas xxiii à peste præservat. Peste correptus, si febris adfuerit, capiat de eo aureum unum ex aqua Plantaginis. Creber apud Germanos huius ulus est, non in peste solum, sed & in venenis omnis generis depellendis.

Electuarium Alkermes Mesue.

℞. Serici succo granorum tinctorum recenter tincti lb. Ꝟ.

Succi

Succi pomorum dulcium
 Aquæ Rosarum
 Sacchari albi, an. \mathfrak{z} viiij.
 Ambræ crudæ \mathfrak{z} ij.
 Ligni aloës opr.
 Cinnamom. elect. an. \mathfrak{z} iij.
 Lapid. Cyanei lori & præparati,
 Margaritarum alb. an. \mathfrak{z} ij.
 Fol. auri boni \mathfrak{z} β .
 Moschi laudatiss. \mathfrak{z} β .
 Sericum in aqua & succo maceretur vi-
 ginti quatuor horis; deinde paulisper his
 incoquatur, donec liquores isti rube-
 scant, quos expresso & abiecto serico
 coque cum Saccharo ad Mellis confi-
 stentiam. Ab igne depositis & adhuc ca-
 lentibus, misce Ambram, qualiquata inji-
 ce pulverem ligni aloës, cinnamomi, lap.
 Cyanei, margaritarum, fol. auri & Mo-
 schum.

*Cor ac vitales vires valide roborat, ob id syn-
 copem & cordis palpitationes tollit. Cerebro quo-
 que ac animalifacultati languida eximie succur-
 rit, nec non ab apoplexia præservat. Datur me-
 lancholicis, mæstis, tædio, & squalore confectis,
 sponte illachrymantibus, meticulosis, ac tristibus;
 lætitiâ namque cum hilaritate parit, atque
 animum gaudio reficit.*

Pul-

Pulvis Myobani.℞. Valerianæ ζ β.

Chelidonii maj.

Urticæ an. ζ j.

Rad. Polypodii quercini

Althææ.

Angelicæ silvestris an. ζ ij.Cort. Rad. Laureolæ ζ j. β.

Incisæ radices in olla vitreata bene obturata positæ, conspersæque aceto acerrimo ad lentum ignem coquantur. vase aperto si acetum consumptum sit, siccæque appareant radices, in pulverem terantur, tritis adde herbæ paris acinos xxvj. illis si destituamur, sumimus toridem baccas maturas solani lethalis. ex his inter se mixtis fiat pulvis.

Magna laus est huius confectionis. Mirum enim dictu quantum presidii adferat peste laborantibus, etiam deploratis ac conclamatis. Omnibus præterea venenis resistit, curat asthma, lienis infarctus expedit, venentos menses evocat, quartanam curat.

Aqua vita Matthioli.℞. Cinnamomi ζ j.Zinziberis ζ β.Santalor. omn. an. ζ vj.

Caryophyllor.

Galangæ,
 Nucis moschatæ an. ʒ ij. ʒ.
 Macis, cubebar. an. ʒ j.
 Cardamom. utriusque
 Sem. Melanthii, an. ʒ iij.
 Zedoariæ ʒ ʒ.
 Sem. anisi
 Fœniculi dalcis
 Pastinacæ silvestris
 Ocymi
 Rad. Angelicæ, Caryophyllat.
 Liquiritiæ
 Calam. odorat.
 Phu minoris
 Fol. Sclareæ, Thymi,
 Calaminthæ,
 Pulegii, Menthæ,
 Serpilli
 Amaraci, an. ʒ ij.
 Rosarum rubearum,
 Flor. Salviæ,
 Betonicæ,
 Rorismarini,
 Buglossi,
 Boraginis an. ʒ j. ʒ.
 Cort. Citri ʒ iij.
 Pulver. Diambriæ.
 Aromatic. Rosat.
 Diamoschi dulcis
 Diamargarit. calidi,
 Diarrhodon abbat.
 Elect. de gemmis an. ʒ iij.

Te-

Teratur quæterêda sunt. Deinde in vitreo vase macerentur ex libris duodecim aquæ vitæ præstantissimæ, occluso subinde vasis osculo diebus quindecim continuis. Ac deinde vitreo alembico vasi superposito per aquæ ferventis balneum destillentur, osculis alembici adeo conclusis ut nihil inde exspirare possit. Aqua quæ inde fluxerit, in aliud vas subinde recondatur, additis Santali odorati tessellatim concisi ℥ ij.

Moschi &

Ambræ in tenui linteolo colligatorum an. ℥ j. β. & iulapii rosati clarissimi ℔ j. demum concutiantur fortiter quousque iulapium cum aqua misceatur, claudaturque deinde vas cera & membrana, ac ita quiescat diebus quindecim continuis: & ultimo in aliud transferatur vitreum, ibique asservetur pro usu.

Aqua hac mirabilis efficacia existit, non solum hausta, sed in faciem alterius ore proiecta epilepticos, defectos animo, & fœminas uteri strangulatu decedentes revocat, loquelam amissam restituit, & iam iam moribundos tandem suscitât, ut quandoque miraculi speciem asserat. Additur etiam in chysteribus colicorum, unciâ pondere, præsentaneo auxilio, ubi à flatu aut frigiditate provencit morbus, & præsertim additis Theriaca aut Mithridatica antidoti binis dragmis. Denique ad frigidos omnes affectus medicamentum hoc magnopere commendandum existit. Ele-

*Electuarium de Limatura Chalybis,
pro oppilatis.*

℞. Limaturæ Chalybis ℥ ij. β.

Teratur bene super marmor duriss.
cum aceto in subtiliss. pulverem. exsic-
cetur in loco calido, vel ad solem: id-
que septies repetatur. Huius limaturæ sic
præparatæ ℥ ij.

Cinnamomi opt.

Nucis muscatæ ana ℥ j.

Rhabarbari opt. ℥ ij.

Specier. Aromatici Rosati ℥ j. β.

Mellis opt. despumati & Sacchari clari-
ficati ana ℥ iiij.

Lento igne fiat Electuarium.

Virginibus cachecticis, quibus menses
non tunc fluunt, & in hepatis obstructio-
ne hoc multum prodest.

Aliter.

℞. Limaturæ Chalybis præparatæ ℥ ij.

Specier. Diarhodon abb. Diacurcumæ
ana ℥ β.

Epithymi Thymi ana ℥ ij.

Mellis despumati q. s.

Est eius usus frequens in jecoris diu-
turna obstructione, & albo virguncularum
ictero. Datur post purgatum corpus à ℥
ij

ij ad $\frac{3}{\beta}$. subsequente valido aliquo exercitio, aut corporis motu vehementiore.

Electuarium Opticum Oconis.

℞. Specier. Pliris archontici
 Seminis Fœniculi ana $\frac{3}{j}$.
 Macis Cubebaram
 Cinnamomi
 Piperis longi
 Caryophyllorum ana $\frac{\text{Ḑ}}{\beta}$.
 Euphrasie $\frac{3}{\beta}$.
 Succi Salviae Rutæ
 Chetidonii ana $\frac{3}{j}$.
 Sacchari clarificati $\frac{3}{j}$.
 Mellis Rosati $\frac{3}{v}$.

Coquantur Succi cum Melle ad solidam consistentiam, deinde species trita addantur.

Ad visus imbecillitatem, & suffusiones confert.

*Pulvis Epilepticus, minus pretiosus,
 seu pro pauperibus.*

℞. Rad. Prœoniæ collectæ luna decrescen-
 te $\frac{3}{ii}$.
 Distamni albi $\frac{\text{Ḑ}}{iiij}$.
 Visci quercini $\frac{3}{j}$.
 Cubebaram
 Coriand. præpar. ana $\frac{3}{\beta}$.

Nucis

Nucis Moschatae ʒ j.
Fiat pulvis.

*Pulvis partum promovens, Helidei
de Paduanis, medici Bononiensis.*

℞. Cinnamomi Croci ana ʒ j.
Boracis ʒ iiij.

Datur ex aqua Artemisiæ, vel simili.

Augetur efficacia, si (pro prudentis
Medici arbitrio) exigente necessitate,
admisceatur testiculorum equinorum ari-
dorum aut iulorum Nucum iuglandium
pulvis.

Pulvis hysterecus.

℞. Rad. Distamni albi ʒ iiij.

Zedoariæ ʒ j.

Cortic. Citri sicci,

Sem. eiusdem an. ʒ ij.

Fragment lapid. pretiosor. omn. an gr. xij.

Spec. Diamargariti calidi ʒ ij.

Sacchari albi ʒ j.

Fiat pulvis.

*Veterinos dolores placat, eiusque expurgat illu-
viciam; menses quoque retardantes & secundas mo-
ram trahentes propellit, animi defectiones ob va-
pores ab utero sublato ortas arceat, ac matricis
suffocationem abigit.*

Pulvis

*Pulvis adversus Scabiem,
in Italia usitatissimus.*

℞. Sulphuris vivi
Nitri veri, vel eius loco Salis Gemmei
Foliorum Maioranæ ana ℥ ij.
Lithargyrii aurei
Cort. rad. Ellebori nigri ana ℥ j.
Pimpinellæ ℥ ℞.

Seorsim trita, cribrata & mista, fer-
vantur: & cum oleo Rosato ac Costino
cuti affricantur.

Pulvis pro ulceribus gutturis.

℞. Sulphuris vivi ℥ iiij.
Myrrhæ rubæ
Aluminis Saccharini ana ℥ ij.
Mastiches Thuris ana ℥ j.
Pyrethri ℥ vi. Fiat pulvis.
℞. huius pulveris ℥ j.
Vini sublimati lib. j.

Pulvis hic felici successu gutturis anti-
qua ac sæda ulcera repurgat & per sanat,
præcipue in lue venerea.

Pulvis Violarum odoratus.

℞. Iridis Florentinæ ℥ vj.
Rosarum rub. ℥ iiij.

Cy-

Cyperī ʒ β.
 Maioranæ Caryophyllorum
 Styracis ana ʒ j.
 Beniovin Santali Citrini ana ʒ β.
 Violarum ʒ ii. [al. ʒ iii.]
 Moschi ʒ j. Fiat pulvis.

Pulvis hic tametsi ad odoramenta præ-
 standa potissimum expetitur, caput tamen
 extrinsecus adhibitus eximie roborat, nec
 non cordis palpitatiōni medetur.

Syrupus è Rosis siccis.

℞. Infusionis Rosarum aridarum aliquo-
 ries lege artis factæ,
 Sacchari ana.

Decoquatur in formam Syrupi.

Alii sument dimidiam partem Sacchari,
 ad infusionem.

Syrupus Althææ Fernellii.

℞. Rad. Althææ ʒ ij.
 Cicerum rubeorum ʒ j.
 Rad. Graminis Asparagi
 Glycyrrhizæ mund. Vvarum passar. ex-
 purgat. ana ʒ β.
 Summitatum Althææ Malvæ
 Parietariæ Pimpinellæ
 Plantaginis
 Adianti utriusque ana manip. j.
 B b Qua.

Quatuor seminum frigidorum maiorum & minorum ana ʒ iij.

Coquantur ex aquæ libb. sex, dum quatuor supersint, cum Sacchari albi libris quatuor, ad consistentiam Syrupi.

Crassam obstruentemque pituitam, purulentamque saniem & arenulas blande expurgat, citra manifestum calorem. Vrinæ præterea mitigat ardorem.

Syrupus Melissa Fernelii.

ʒ. Rad. Dictamni albi Pentaphylli
Rad. Bertonice

Doronici Romani ana ʒ β.

Foliorum Melissa Stœbes vel Scabiosa
Succisa vel Morsus Diaboli

Florum Buglossi utriusque

Rorismarini ana manip. j.

Seminis Acetosæ

Citrii mali

Fœniculi Cardui benedicti

Ocymi ana ʒ iij.

Coquantur in aquæ libris iiij ad dimidias. Expresso addantur

Sacchari albi lib. iij. Succu Melissa

Aquæ Rosarum ana lib. β.

Percoquantur in Syrupum conditum
Cinnamomi & Santali citrini ana ʒ β.

Ante alios cordis palpitationi & syn-
copæ succurrit: peculiariter vero pestilen-
tium

tium & venenatorum morborum malignitatem obtundit.

Syrupus Augustini Niphi.

℞. Corticum Myrobalanorum citrinorū
Rad. Rhapontici vulg sive Centaurii maioris recent.

Fol. Senæ Epithymi ana ʒ j.

Polypodii quercini

Fol. Fumi terræ

Lupulorum recent. ana lib. j.

Glycyrrhizæ contusæ

Sem. Anisi ana ʒ iiij.

Florum Boraginis Buglossæ

Violarum [ana] ʒ ij.

Fiat omnium decoctio ut moris est. Decocto excolato, quod erit, ad lib. ij. admisceatur

Succi Lupulorum

Succi Fumi terræ depurat. ana lib. j.

Sacchari clarificati q. s.

Fiat Syrupus s. a. & condiatur cum paululo Moschi & Ambræ.

Datur ab unciiis iiij. ad vj. cum aqua Lupulorum.

In Italia, præsertim Neapoli, est usitatissimus ad cutis vitia, luë venereã, hepatis calidam & siccam intemperiem; quartanam ac lentam febriem. Educit pituitam salsam, & humores melancholicos.

Patavii addunt Hellebori nigri non nihil.

Syrupus de Scolopendrio Fernelii.

℞. Polypodii quercini
Rad. Buglossi utriusque
Cort. rad. Capparorum
Cort. Tamarisci ana \mathfrak{z} ij.
Scolopendrii veri, seu Ceterach, manip.
pul. iij.

Lupuli Capillorum Veneris
Cuscutæ Melissophylli ana manip. ij.

Coquantur in aquæ libris novem ad remanentiam librarum quinque: colaturæ huic adde Sacchari albi lib. iij. Percoquantur in Syrupum.

Crassam terrenamque melancholiam extenuat, mollit, fluxilemque reddit: lienem obstructione liberat, tumentemque solvit.

Syrupus de Polypodio.

Varia sunt Syrupi de Polypodio descriptiones. Sed quarum omnium vicem supplere potest alteruter præcedentium Syruporum duorum.

Sy-

Syrupus de Betonica.

- ℞. Succī betonicæ depurati ℥ iij.
 Sacchari clarificati ℥ j. β.
 Fiat Syrupus ℥ a.

*Ad capitis & uteri vitia propulsanda efficac:
 leniter aperit, concoquit & abstergit, ac menses
 moderate provocat.*

Syrupus de Farfara.

- ℞. Succī farfaræ depurati ℥ iij.
 Sacchari clarificati ℥ j. β.
 Decoquantur in syrupum.

*Refrigerat, lenit, & humectat; calidis ob id
 pectoris vitis apprime confert. Tussi, pleuritidi,
 peripneumonia, ac phthisi salutaris; nec non ca-
 tarrhis salsis, acribus, & in pectus faucesque de-
 labentibus perquam idoneus.*

Syrupus de Papavere rheade.

Fit ex tria florum infusione, ut Syru-
 pus rosatus simplex, vel de Boragine;
 quamvis ex succo quoque parari queat.

*Ad ardentium februm vehementes astus ad-
 hibetur, quorum calores efficaciter mitigat, vigi-
 liasque arceat: calidis præsertim pectoris malis, ut-
 pote peripneumonia, acribus destillationibus, fan-
 cium inflammationibus, ac pleuritidi cui à pro-*

B b 3 prie-

pietate prodesse creditur quam maxime salutaris
existit.

Syrupus de Portulaca Mesue.

℞. Sem. portulacæ lib. β.
Succi endiviæ cocti & depurati lib. ij.
Sacchari lib. j.
Aceti lib. β. vel succi granatorum aci-
dorum ℥ viiiij.
Tritum semen in succo endiviæ macera
24 horis, postea lento igne coque ad di-
midias; demum cum saccharo percoque
in syrupum.

*Potenter refrigerat, sitim inexhaustam sedat,
febrium ardores, ventriculi & iecoris calidam in-
temperiem corrigit. Eo efficaciter utimur ad lum-
bricos, & interaneorum animalia expellenda, cor-
ticæ citri indito.*

*Diacaryon, seu rob nucum Ga-
leni & Mesue.*

℞. Succi corticum viridium iuglandium
diebus canicularibus extracti lib. iiij.
Mellis lib. ij.
Coquantur ℥ a.

*Stomacicum est medicamentum; admodum
efficax ad oris phlegmonas & synanchas, destil-
lationes tenues in fauces, & alias præsocantes,
pueris, mulieribus, naturisque humidis magnope-
re commodatum. Mesue ex Gal. lib. 6.*

☞ *rosas, cap. 2. phlegmonarum initiis adstringentium aliquid vult miscendum, ut rosas, balauſtia: in statu crocum & myrrham: in declinatione nitrum, salem ammoniacum, & similia.*

Syrupus de Rhabarbaro solutiuus.

R. Rhabarbari optimi,

Fol. Senæ ana ℥ ij. β.

Flor. Violarum manip. j.

Cinnamomi ℥ j. β.

Zinziberis ℥ β.

Aquarum betonicæ,

Cichorei,

Buglossæ ana lib. j.

Fiat omnium infusio per noctem, mane bullitione & expressione facta, colatura decoquatur in syrupum, cum sacchari albi lib. i. aut q. s. adde

Syrupi rosati solutivi cōpositi ℥ iiij.

Citra molestiam in pueris & delicatulis aluum subducit, utramque bilem deturbans, ac pituitam quoque leniter euacuans.

Syrupus adiantinus

Fernelii.

R. Adianti albi M. iiij.

Adianti nigri

Polytrichi aurei, betonicæ,

Bb 4

Saxi-

Saxifragiæ, pimpinellæ,
Asplenii ana M. ij.

Coquantur ex aquæ ℥ viij. dum ad
quinque redeant, in expresso solve Sac-
chari albi ℥ iiij.

Mellis opt. expurgati ℥ β.

Fiat Syrupus ℥ a.

*Moderato calore omnes aquabiliter humores qua-
cunque sint corporis parte incidit, atque detergit:
cuius aetati, nature, regioni, atque pragnanti,
& cuius morbo incipienti familiaris.*

*Lobochè Caulibus, seu Brassica,
Gordonii.*

℞. Succu Caulium rubeorum depurati &
clarificati libram unam

Croci ʒ ij.

Mellis despumati Sacchari ana lib. β.
Fiat Eclegma secundum artem.

In morbis pectoris utile: plurimumque
valet in omni raucedine & ablatione vo-
cis.

Mel anthosatum.

℞. Mellis rosati simplicis ℥ iiij.

Flor. roris marini recent. M. vj.
stent in infusione, loco calido, horis 24.
deinde exprimantur, & fiat colatura, quæ
decoquatur ℥ a.

Co-

Colicos ac uterinos dolores mitigat, ob calorem benignum, viscera foventem, quibus etiam robur addit, cerebri, cordis & ventriculi vires augens, & crudam in intestinis, ac circum mesenteria pituitam concoquens, flatibus discutendis idoneum. Additur enervatis, ubi Paræsis ex colica metuitur; nervosas enim partes a noxis defendit.

Hydromel simplex.

℞. Mellis libram unam
 Aquæ pluvie vel fontis libras octo
 Decoquantur donec Mel non amplius
 spumet.

Hydromel compositum.

℞. Aquæ fontis libras viginti
 Mellis despumati libram unam
 Saliæ Origani an. pug. semis
 Anisi Coriandri ana ʒ j.
 Glycyrrhiæ ʒ ij.
 Cinnamomi ʒ j. β.
 Bulliant ad consumptionem quartæ par-
 tis, & colentur.

Hydromel purgans.

℞. Hydromelitis ʒ xxxij.
 - B. b. ʒ Ca.

Caricarum pinguium num. viij.

Fol. Senæ electæ

Polypodii quercini ana ʒ ʒ.

Sem. Anisi ʒ j.

Cinnamomi ʒ ʒ.

Zingiberis ʒ j.

Coquantur ad dimidium: colaturæ adde

Sacchari Candi rubei ʒ ij.

Misce ut artis est.

Eccoproticon felix; pueris, senibus, ac
iis quos sedes remorantur, familiare.

Oxymel elleboratum Gesneri.

ʒ. Calaminthæ Thymi Palegii

Cardui Benedicti

Rosarum rubrarum

Menthæ crispæ ana p. j.

Sem. Anisi Ocymi

Sem. Vrticæ Romanæ

Sem. Anethi ana ʒ j.

Rad. Angelicæ

Rad. Fœniculi Althææ

Scillæ Iridis nostræ

Turbich ana ʒ ʒ.

Ellebori albi

Esulæ præparatæ ana ʒ ij.

Rad. Asari ʒ j. ʒ.

Galangæ Cinnamomi

Calami aromatici ana ʒ j.

Omnia trita infunde in aceti acerrimi
lib.

lib. ij. vel q. s. triduo in sole vel ad fornacem in vitreo vase obturato. Tum decoquantur in olla vitreata ad dimidium feres cum colabis, modice exprimendo, addeſque Mellis deſpumati, Sacchari ana lib. j. & ad conſumptionem Aceti decoques in Syrupi conſiſtentiâ. Doſis ad movendam alvum ab $\zeta\beta$. uſque ad ζvj . cum decoctione Senæ & Polypodii, vel Syrupo Violato, aliove ſolutivo.

Confert Epilepſiæ, aſthmati, & omnibus morbis à materia frigida cralla, tenaci, à phlegmate & melancholia dependente.

• *Potus Hippocraticus.*

R. Cinnamomi electi ζ ij.
Zingiberis
Galangæ ana \mathcal{D} ij.
Nucis moſchatae \mathcal{D} j.
Sacchari albiſſimi ζ xvj.
Vini albi potentis ac odoriferi lib. v.

Macerando probe teſta per horas octo vel decem, poſteaſque ſæpius percolanda redigantur in potum Hippocraticum; tranſcolatum liquorem aromatibus in manica Hippocratis contentis ſemper affundendo.

Cerebrum & ventriculum roborat, ſpiritus auget, vitales facultatis fulcit, amiſ-

B b 6 ſa3

Las vires reparat, ac infirmæ coctioni opẽ præstat.

Cremor Prifano.

℞. Hordei mundi excorticati lib. j.
Aquæ q. s.

Bulliat semel. Facta ebullitione removeatur prima aqua, & affundatur recens; quæ iterum coquatur ad consumptionem medietatis, ac per pannum coletur.

Tabidis ex usu est, hæticis, consumtis, & à prolixo morbo extenuatis idoneus ac perutilis.

Mostarda, seu Diasinapi.

℞. Pul. seminis Sinapi lib. iiij. ℞.
Salis communis albiss. lib. ij.
Vini rubei q. s.

Infundantur per noctem agitata in vase lapideo aut testaceo vitreato amplo; mane addendo

Corticum Citri melle conditorum, & crassiuscule incisorum ℥ iiij.

Conservæ pro Mostarda lib. xvij.

Melazii, id est, Spumæ Sacchari nigrae & liquidæ [quam Syrupum vulgus vocat] lib. xlij.

Caryophylloxum ℥ j. ℞.

Nu-

Nucis moschatæ ℥ ij.

Aromata etiam crassiuscule incidantur,
ac cum prædictis omnibus misceantur,
ferventurque sic in usum debitum.

Conserua pro Mostarda.

℞. Cydoniorum recentium in radula seu
tyrocnestide rasorum partes tres
Mellis despumati partes duas.

Coquantur s. a. & seruentur usui.

Mostarda ventriculum laxum ac frigidum corrigit, mollitiem eius aufert, coctionem procurat, appetentiamque deiectam erigit. Adhibetur potissimum ad embammata seu intinctus mensis magnatum.

Passula laxativa.

℞. Fol. Senæ Alexand. ℥ iiij.

Cinnamomi electi

Zingiberis ana ʒ iiij.

Aq. Endiviæ & Vini albi ana ℥ xiiij.

Infundantur per horas sex aut octo: deinde ebulliant, ac leniter exprimantur. huic decocto post colaturam adde Sacchari albi ℥ iiij.

Coquantur simul fere usque ad consistentiam Syrupi; iniiciendo tum, ut adhuc simul leniter bulliant, Passularum mi-

B. b. 7 norum.

norum repurgatarum ꝑ xi). Atque sic lego
artis post iustam coctionem reponantur.

Eodem modo parantur & Zibebæ, &
Pruna laxativa.

Quamvis à longinquis partibus ob fa-
cilitatem vix quicquam educere possint;
dantur nihilo minus pue. is, delicatulis,
& hominibus alias medicinas purgan-
tes respicientibus. Adstrictam enim al-
vum leniunt, faecesque diutius deten-
tas expellunt.

*Electuarium purgans
de Pomo Citrio.*

Rz. Corticum Citrii Pomi conditorum
Conservæ Boraginis
Buglossæ

Violarum ana ʒ ß. [al. ʒ v.]

Specier. Diatragacanthi frig.

Diacrydii ana ʒ ß.

Turpeti opt. ʒ vj.

Sacchari albi lib. j. in aquis cordialibus
destillatis dissoluit.

Fiat Electuarium.

Plurimum in Gallia in usueſt: sed in
confectione solida. Nonnulli additis fo-
liis Senæ, & pauculo Zinzibere ac Croco
tabellas conficiunt s. a. loco Electuarii.

Evacuat omnes humores.

Ho-

Holippa purgantes.

℞. Turbith electi ʒ v.
 Diagridii ʒ ij.
 Zingiberis Cinnamomi ana ʒ j. ℞.
 Hermodactylorum ʒ j.

Pulverisata infundantur per noctem in aqua Rosarum fragrantissima. mane colentur & exprimantur. Cum hoc expresso ac colato, & sufficienti Farina triticea candidissima, ac Sacchari albissimi ʒ iiij. fiant Holippæ ℞.

Pituitosos biliososque humores educunt, nec non serosa excrementa evacuant. Vtasi sunt iis potissimum quibus appetitus per versitas alterius medicamenti summationem dissuadet.

Diasarum Fernelii.

℞. Syr. de Mentha
 Violarum ana ʒ iiij.
 Coquantur ad Mellis crassitiem: sub lenem, amoto igne, inspergantur
 Radic. Peponis aridarum
 Sem. Raphani, Viticæ,
 maceratorum in aqua Rosarum, & rursus
 arefactorum ac tritorum, ana ʒ β.
 Rad. Asari contrit. & per cribrum excre-
 tarum ʒ j.

Cin-

Cinnamomi

Sem. Fœniculi ana ʒ j. ʒ.

Fiat Electuarium liquidum.

Dantur ʒ iii. ex aqua Hordei, vel
Malsa, aut Sero lactis.

Omnis generis humores circa ventricul-
culum & præcordia exuperantes vomitio-
ne ducit, non continuato, sed ex inter-
vallis facto impetu; ut senibus quoque
& aliis imbecillibus corporibus non ob-
sit. Eadem emendatius habebis infra.

*Pulvis contra Hydropem
Erasti.*

ʒ. Pul. Foliorum Soldanellæ ʒ j. ʒ.

Fol. Senæ ʒ ij.

Turpeti vel Rhabarbari ʒ j.

Sacchari ʒ j.

Misce, fiat Pulvis.

Quidam addunt pulveris Lumbrico-
rum terrestrium præparatorum & exsic-
catorum ad pondus omnium.

Pulvis solutivus de tribus.

ʒ. Fol. Senæ ʒ vj.

Turbith ʒ iiij.

Rhabarbari ʒ ij.

Glycyrrhizæ

Sem. anisi, fœniculi ana ʒ j.

ʒi.

Spicæ Indicæ ℥ β.

Fiat pulvis.

Inscribitur hic pulvis de tribus ob tria simplicia purgantia, quæ eius compositionem ingrediuntur, Rhabarbarum nempe, Turbith & folia senæ. Confert autem hepatis & venarum mesaraicarum obstructionibus, hydropi incipienti, ac ventris inflationibus: crudorum quoque humorum frigidorum maxime collectionem è ventriculo & mesenterio ejicit; & Diaphœnici vires æmulatur.

Pulvis contra Vermes.

℞. Sem. Santonici ℥ ij.

Coriandri præparati ℥ j.

Cornu Cervini usti ℥ j.

Corallinæ ℥ β.

Sem. Caulium ℥ j. β.

Rhabarbari opt. ℥ j.

Sacchari ℥ j. β.

Misce. fiat Pulvis.

Cum Rhabarbarum pueris non semper sit acceptum, quidam loco Rhabarbari sumunt tantundem vel paulo plus foliorum Senæ.

Pilule.

*Pilula de Nitro Alexandri
Tralliani.*

℞. Aloës Colocynthidos
Scammonii Bdellii
Hellebori nigri præparati
Gummi Arabici ana ʒ ij.
Euphorbii præparati Nitri ana ʒ j.
Cum Succo Brassicæ & Melle cocto fiat
massa.

Valent ad omnem humorem evacuan-
dum à partibus remotioribus. In dolo-
ribus luis Venereæ, Epilepsia, & aliis
pertinacibus morbis plurimi in Italia &
alibi usus.

Pilula Iliaca Rhasis.

℞. Colocynthidos
Sagapeni ana ʒ vj.
Diagridii ʒ ij.
Cum Succo Porri fiant pilulæ.

Cum iudicio usurpandæ sunt hæ pilu-
læ. Dantur à ʒ ij. ad ʒ j.

Velociter passionem solvunt iliacam.
Cephalalgicis, hemicranicis saluberrimæ:
nec in hydrope & cachexia contem-
nendæ. De iisdem infra ageretur.

Pilula

Pilula hydrotica.

℞. Aloës electæ, diagrydii,
 Caryophyllorum ana ʒ ij. ꝑ.
 Colocynthis, Fol. Senæ,
 Gummi arabici, an. ʒ j. gr. v.
 Euphorbii præparati,
 Nucis moschatæ, an. gr. xv.
 Succicortic. mediani sambuci
 & absinthii ana q. s.

Fiat Massa.

Hydropicorum aquas, ac tenuè serum e-
 vacuant.

Trochisci de Rosis simplices Mesua.

℞. Folior. Rosarum ʒ x.
 Glycyrrhizæ ʒ v.
 Spicæ Aromaticæ, sive Indicæ ʒ ij. ꝑ.
 Tritis omnibus fiant Trochisci ex vi-
 no albo.

Ventriculum & hepar roborant, hu-
 moresque detergunt; atque adeo phleg-
 maticæ feбри conveniunt.

His si Scammonii opt. ʒ iij. adii-
 ciantur, conficiuntur Trochisci purgan-
 tes.

Tro-

*Trochisci de Violis purgantes
Mesua.*

℞. Violarum purpurearum mundatarum,
& mediocriter exsiccatarum ʒ vi.
Turpeti albi & gummosi ʒ iiij.
Succi Glycyrrhizæ Mannæ ana ʒ ij.
Succus Glycyrrhizæ, Manna & Violæ,
simul bene conterantur: quibus addatur
pulvis tenuissimus Turpeti: diu simul te-
rantur, & cum Syrupo Violato, si opus
fuerit, formentur Trochisci. Validiores
autem efficiuntur si Diagridii ʒ viij. ad-
dantur.

His utimur ad expurgandam puitam
lentam in thorace, cui bilis vitellina est
permista: faciuntque ad difficultatem spi-
randi.

Trochisci Gordonii.

℞. Sem. quatuor frig. maior. mundator.
Papaveris albi,
Malvæ, bombacis,
Portulacę, cydoniorum.
Myrtilorum, tragacanthæ,
Gummi arabici,
Pinearum mundatarum,
Pistachiorum,
- Sacchari candi, penidii,

Liqui-

Liquiritæ mundæ,
 Hordei mundi,
 Muccilag. psyllii,
 Amygdalar. dulc. an. \mathfrak{z} j.
 Boli Armeni,
 Sanguinis draconis, spodii,
 Rosarum, myrrhæ, ana \mathfrak{z} β .

Ex hydromelite f. Trochisci.

Reñum exulcerationes sanant, sanguinis mictum inhibent, diabete & gonorrhœæ conferunt, ac stranguriam levant. Propinantur si absterfio expetitur ex hydromelite, aut decocto liquiritiæ vel hordei: sin vero consolidandi intentio prævalet, ex lacte aut aqua chalybeata cum syrupo vel succo plantaginis; ac si exulceratio in vesica extiterit, lacte distemperati per syringam iniiciuntur.

Extractum catholicum.

\mathfrak{R} . Colocyathidos \mathfrak{z} vj.
 Agarici, diagryd. helleb. nigri, ana \mathfrak{z} j. β .
 Aloës electæ \mathfrak{z} j.
 Specier. Diarrhod. abbatis \mathfrak{z} β .

Species Diarrhodon insufficienti quantitate Spiritus vini per dies aliquot macerentur, ac is deinde relictis fœcibus supra prædicta medicamenta purgantia fusus in loco calido, vase probe clauso, vires eorum imbibat: postea leviter omnibus

ex-

expressis liquor transeolatus levi balneo
vapore evocetur, ut extracti spissamen-
tum in fundo cucurbitæ resideat.

Medicamentum est catholicum seu uni-
versale, omnes in universum humores ex-
turbans.

Laudanum opiatum.

℞. Specier. diambrae completar. ℥ ij.
Opii Thebaici ʒ vj.
Mumiæ ʒ β.
Succi hyoscyami ℥ j.
Coralli rubri præparati
Succini albi præparati ana ʒ ij.
Croci ʒ j.
Moschi orientalis gr. xv.
Ambrae verae gr. xij.

Cum spiritu vini rectificato, ac quin-
quies correcto, fiat secundum artem ex-
tractum.

Dolores quoscunque, colicos præfer-
tim sedat; somnum conciliat ac internos
cruciatu mulcet: non tamen nisi ab ex-
pertissimis medicis, & suo tempore ex-
hibendum.

Sies album cum Opio & sine Opio.

℞. Gummi Arabici Tragacanthæ
Amyli ana ʒ iiij.

Ce.

Cerussæ lotæ 3 vj.
 Sarcocollæ nutritæ 3 iiij.
 Opii 3 j. Cum albumine ovi fiat Sief.
 Paratur etiam sine Opio, ut utrumque sit
 in promptu. Rhases alibi sumit Cerussæ
 3; Mesue addit Thus.

Ad oculorum fluxiones, lippitudines
 acres, & dolores inde natos leniendos
 adhibetur, cum aliquo conveniente li-
 quore.

Collyrium album Galeni.

℞. Cadmiæ lotæ, id est, Tutia præpara-
 ta 3 xvj.

Cerussæ 3 j.

Amyli Gummi Arabici

Tragacanthæ ana 3 iiij. Opii 3 ij.

Excipiantur cum aqua pluvia vel Rosa-
 cea, & fiat Collyrium siccum. Paratur
 etiam sine Opio.

Ad Oculorum ustiones, pustulas, chy-
 moses, fluxiones, lippitudines acres, ac
 dolores inde natos leniendos faciunt hæc
 Collyria: maxime in his qui nullam mor-
 dicitatem ferre possunt, utilia. Sed poste-
 rius in Italia est frequentius usitatum.
 Usus est cum ovo.

Pomum

Pomum Ambra.

℞. Santali Citrini ʒ vj. ʒ ij.
 Ligni Aloës ʒ β.
 Rosarum rubearum Basilicon^{is}
 Lavendulæ Anthos
 Maioranæ ana ʒ iiij. ʒ j.
 Corticum Citri ʒ vij.
 Cinoamomi Nucis moschatæ
 Macis Caryophyllorum
 Coriandrorum præparatorum
 Cardamomi ana ʒ iiij. ʒ j.
 Ladani puri ʒ viij.
 Styracis Calamitæ ʒ vj. ʒ ij.
 Styracis liquidæ ʒ iiij.
 Asæ dulcis ʒ x.
 Cera citrinæ ʒ j. β.
 Terebinthinæ Cypriæ ʒ iiij.
 Aquæ Rosarum ʒ ij. β.
 Moschi Alexandriini
 Ambrae an. ʒ ij. β.
 Fiat massa.

Odore spiritus instaurat, & cordi robur addit.

Vfus est maxime cum aliqua aëris inquinati suspicio viget: cui tunc temporis Angelica, Zedoaria, Ruta, & præsertim Camphora recte adiicitur.

Can-

Candela pro suffitu.

℞. Styracis Calamitæ
 Carbonum Salicis ana \mathfrak{z} ij.
 Benzoini \mathfrak{z} i.
 Caryophyllorum \mathfrak{z} β.
 Laudani \mathfrak{z} vj.
 Terebinthinæ Cypriæ, & Mucilaginis Tra-
 gacanthæ cum Aqua Rosarum factæ q. s.
 Fiant Candelæ, Tædæ, vel Aviculæ: qui-
 bus pro delicatioribus Galliam moscha-
 tam aut Ambram addere licebit.

Oleum Ranarum Mesuræ.

Ranarum fluviatilium libra dimidia de-
 coquitur in olei Sesamini sextario, in vi-
 tro optime claulo, usque ad ipsarum dis-
 solutionem.

Arthritidi & Podagræ calidæ prodest.

*Oleum præstantissimum, vermes
 pellens, aut necans.*

℞. Myrt hæ electæ \mathfrak{z} vij.
 Mastiches \mathfrak{z} ix.
 Aloës Epaticæ \mathfrak{z} xvij.
 Salis communis lib. j.

Contusa omnia per retortam igne len-
 to destillentur magna diligentia. Exhib

C c primo

primo aqua, dein Oleum admirandum;
cuius (inquit Melichius) unica gutta
preciosissimis etiam gemmis est precio-
sior. Siquidem infantes à vermibus infe-
stos in unctum liberat à morte. Vulnere-
etiã, nisi in ipsa usque ossa penetrant, gut-
tula una consolidat intra horas xxiiij.

Oleum Balsami.

℞. Terebinthinae ℥ xviiij.
Myrrha Cinnamomi
Caryophyllorum
Nucis muscatæ Aloës
Cubebæ Castorei
Zedoariæ
Mastiches Galangæ
Ligni Aloës
Tormentillæ
Dictamni albi ana ℥ β.
Gummi Hederæ
Thuris ana ℥ ij.
Olei Laurini
Galbani Gummi Elemi
Olei Olivarum
Aqua Vitæ ana ℥ vj.
Rad. Chelidoniae
Sarcocollæ
Marrissilvæ Salviae ana man. j.
Terenda tere, & cum aqua Vitæ permisce.
atque cum Terebinthina in cucurbitam
bene

benè clausam immiffa, in balneo Mariae
calenti quatrimum deponè. Dein super
cineribus igne lento distilla, ita ut biduo
opus solvas.

Valde à Melichio hic liquor commen-
datur in paralyfi, nervis contractis, do-
lore dentium, pestiferis apostematibus,
pauculis guttulis.

Oleum Cera ex descriptione Melichii.

Præstantissimarum esse virium, inquit,
cõperimus ad dolores hypochondriorum
& Stomachi. Tussi medetur; vulnera sim-
plicia, quæque in partibus facta sunt ner-
vosiss, curat. Quod intra corpus exhiberi
violet, sic fit:

Cera liquata in aquam communem
proiicitur octies aut decies: dein per re-
tortam, cui cinerès non subsunt, destil-
latur igne moderato. Initio autem non
Oleum, sed quiddam Butyro simile pro-
dit: ideoque quinquies vel sexies repeti-
ta destillatione opus erit, donec non con-
crescat amplius Oleum. Quod si coagu-
lari videris, destillationem repete, donec
lincerum prodeat Oleum.

Alio modo fit, vulneribus sanandis
utile:

Cera liquata in vinum album quam ha-
beri poterit optimum, proiicitur octies

deciesve, semperque diligenter subigitur. Deinde distillatione modo descripta Oleum elicitor.

Oleum Zanetinum Melichii.

Patavinis & Venetis est in usu, & miracula praestat. calidum enim quantum tolerari potest vulnere instillatum, glutinando xxiiij. horarum spatio per sanat.

℞. Apii manip. ij.

Chelidonii M. iiij.

Rorismarini Sicilianæ [*seu Androsannæ quorundam*]

Plantaginis Absinthii ana M. ij.

Salviæ M. iiij. Millefolii M. ij.

Flor. Calendulæ M. vj.

Flor. Verbasci M. iiij.

Laurentinæ M. vj.

Laureolæ M. iiij.

Succi Rutæ ℥ iiij.

Olei communis lib. vj.

Terebinthinæ

Resinæ Pini ana lib. iiij.

Galbani ℥ iiij.

Viridis Æris ℥ iiij.

Ex herbis contusis succus exprimitur, quo Galbanum dissolvitur. Additis postea Oleo & Terebinthina, in vase cooperato simul coquantur, donec omnis succus sit absumptus: quo facto per stamen fortissime

sime

sime exprimuntur. Expresso adhuc calenti mox Viride Æris additur, & tam diu subigitur, donec exacte sit commixtum, & colorem viridem adipiscatur oleum.

Oleum è croco Mesua.

R. Croci ζ β .

Myrrhæ electæ ζ ij.

Aceti q. s. ad macerandū diebus quinque.

Cardamomi ζ iiij. β .

Olei ζ ix.

Crocum & Myrrham diebus quinque macera; die sexto adde cardamomum, septimo cum oleo coquantur igne lento ad aceti consumptionem.

Nervos ac uterum roborat, eorum dolorem sedat, convulsioni & uteri noxis confert, durities dissipat, nec non corpori colorem vividum præstat.

Oleum è styrace.

R. Styracis ζ iiij.

Olei communis lib. j.

Vini q. s.

Coquantur in duplici vase ad vini consumptionem.

Calefacit vehementer & emollit, ob id confert dolentibus à frigore renibus, vesicæ, utero, musculis, iuncturis, tendi-

C c 3 nibus,

aibūs, eorumque durticiem insigniter emollit. Ad nervorum iniurias & vulnera notu commodum, ob id Chirurgis expectitum, ac ad scabiem efficac, ut scribit Mavardus, addita hellebori albi octava portione.

Oleum è floribus Verbasci.

Fit insolatis in vase vitreo, ut etiam è floribus rorismarini.

Ad podagricos & alios dolores praesertim calidos laudatissimum. Commendatur etiam in hæmorrhoidibus.

Unguentum Alabastrinum Faventini.

℞. Succī Chamæmeli recent. ℥ iiij.
Succī Rosarum recent. ℥ ij.
Succī Rutæ recent.

Betonicæ ana ℥ j. ℞.
Succī radicū Althææ ℥ ij.
Olei Rosati Omphacini lib. j. ℞.
Alabastri opt. & puriss. ℥ iiij.

Pulverisentur subtiliter, & per diem naturalem infundantur in oleo omphacino: deinde cum Ceræ albæ q. s. ex omnibus fiat unguentum.

Prodest in omni dolore capitis, sive per essentiã, sive per consensum, adsit febris, vel

vel non: ac in omni tempore paroxyfmi
poffumus uti, excepto principio.

*Unguentum de Tabaco five Peto,
Iouberti; quod Unguentum
Nicotianum vocat.*

℞. Foliorum Peti lib. ij.
Pingued. Porci recent. vel diligenter lo-
ræ lib. j.

Herba maceretur per noctem in vino
rubro. Mane bulliat igne lento cum pin-
guedine, ad Vini confumptionem; & co-
letur exprimendo: colato addantur

Succi Peti lib. β.

Resinæ Abiegnæ ℥ iiij.

Coquantur ad succi confumptionem; cir-
ca finem addendo

Rad. Aristolochiæ rotundæ pulverifa-
ræ ℥ ij.

Ceræ novæ q. ſ.

Fiat unguentum. Si malis Ceratum, au-
geatur pondus Ceræ. Si magis ficcare
velis & consolidare, addantur Mumizæ &
Succini ana ℥ iiij.

Vfurpatur efficaciter ad feabiem, & præ-
fertim tineam capitis; item ad ulcera &
vulnera, tam recentia quam antiqua; ad
inflammationes & furunculos; adusta
quoque & morphæam; ad tela item ac

C c 4 globu-

globulos extrahendos. Ad scrophulas admirandum esse asserit huius Vnguenti inventor Ioubertus.

*Vnguentum ex succis Iul.
Cæsaris Arantii.*

℞. Olei Rosati opt. lib. j.
Cerae albæ novæ ℥ viij.
Foliorum Plantaginis Lapathii
Solani Centaurei minoris ana man. ij.
Herbæ pridie cælo sereno, orto iam sole, æstate aut autumno ineunte collectæ, bulliant donec probe coctæ fuerint, postea colentur, torculati exprimantur. Expressam vero, abiectis herbis, denuo moderate ferueat una cum oleo, in quo cera lento igne liquefeat, donec omnis aquea absumatur humiditas, & solidam Vnguenti formam acquisierit, quo fere iam refrigerato, adde Camphoræ pulverisatæ ℥ β.
Ulceribus scedis ac malignis opitulatur: mundificat, siccatur, abstergit, coquit, & consolidat, fluxiones acres in iisdem temperat, inflammationes reprimat, ac sinus cicatrice tegit.

Vnguentum de Cynoglossa.

℞. Radic. Cynoglossæ rubearum lib. ꝑ.
Butyri recentis lib. j. β.

Vi-

Vini rubri ℥ iiij.

Coquantur ad vini consumptionem & colentur.

Valet ad contusa & sugillata, sanguinem concretum tam intus assumptum, quam forinsecus illitum dissolvit. Pleuritidi auxiliatur, dolores à causa calida etiam podagricos mitigat, & anodynum est praestantissimum variis usibus accommodatum.

Unguentum nihili ad oculos.

R. Tutia preparata ℥ j.

Corall. rub. preparat.

Marris perlarum ana ℥ ß.

Nihili albi ℥ j.

Camphoræ ℥ j.

Pinguedinis porci sine sale in vino lotæ lib. j.

F. Unguentum.

Calidas oculorum fluxiones demulcet ac sistit, eorundem rubedinem & inflammationem aufert, nec non dolores innatos tranquillat.

Unguentum Pediculorum.

R. Sem. Staphys agricæ ℥ ij.

Hellebori albi ℥ j.

Salis ℥ ij.

Cc 5.

Az.

Argenti vivi ℥ ij.
 Aceti vini ℥ ij.
 Axungiaē porcinaē lib. j.
 Olei Laurini ℥ ix.
 Saponis Veneti lib. β.

Fiat unguentum secundum artem. Quidam omittunt Saponem Venetum: quidam addunt oleum Spicae.

*Unguentum ad verrucas seu carunculas
 in meatu urinario natas
 Alphonsi Ferrii.*

R. Mercurii praecipitati ℥ ij.
 Unguenti de Cerussa ℥ β.

Addatur his pro magnitudine affectus aliquid Olei Vitrioli aut Aquae fortis, immittendo de his parum supra candelam ceream in canale. Potest autem loco Unguenti de Cerussa a principio sumi Unguentum Anodynum, in aqua cum Praecipitato portione.

Candele sic sunt in hunc usum.

R. Cerae albæ lib. j.
 Terebinthinae Venetae ℥ j.

Liquescat Cera; postea addatur Terebinthina, & in his liquatis intingantur ellychnia, fiantque candelæ iustam crassitiem habentes.

Unguentum Anodynum.

℞. Olei Liliorum alborum ℥ vj.
 Anethini Chamamelini an. ℥ ij.
 Olei Amygdalarum dulcium ℥ j.
 Pinguedinis Anatis Gallinæ an. ℥ ij.
 Cerae albæ parum. Misce.

Mitigat corporis quacunq̃ parte dolores.

Ceratum ex Betonica Augustianorum.

℞. Terebinthinæ Resinæ Pini
 Cerae flavæ an. ℥ ij.
 Betonica pulverisata ℥ v.
 Mastiches Thutis an. ℥ ij.
 Mumia ℥ j. β. Misce, fiat malagma.

Uſus huius cerati eſt in vulneribus capitis. Vulgo ita fit:

℞. Resinæ puræ
 Cerae novæ ana ℥ vj.
 Terebinthinæ lib. ij.
 Succii Apii Betonicae
 Plantaginis an. ℥ vj.

*Ceratum Diachalciteos Galeni,
 seu Diapalma.*

℞. Axungia Porci veteris, à membranis
 per liq̃uationem & colationem purgata,
 lib. ij. C c 6 Olei

Olei veteris

Lithargyrii triti & creti an. lib. iij.

Chalcididis [ustæ,] sive eius loco Vitrioli stalaetici $\frac{z}{3}$ iij.

Liquefactis igne Axungia & Oleo miscetur Lithargyrium & Chalcidis sive Vitriolum, movendo continuo rudicula ex ramo Palmæ recentissimo, dempto prius cortice, confecta: verum ubi pars rami medicamento immissa, calore exarescit, abscindatur, & reliqua adhuc recens immitratur, & coquatur ad convenientem crassitiem, injecto inter coquendum ramo Palmæ viridis minutim inciso. Aliqui sumunt pro ramo inciso succum ex eodem expressum. Alii, ubi prope excoctum est, addunt tenerorum Palmæ ramorum minutim incisorum, & in nodulo ligatorum manip. iij. In defectu ramorum Palmæ sumatur rudicula ex recenti succulentoque ramo Quercus. Alii sumunt ramum Pyri, aut Pruni silvestris, aut Salicis: Alii Cannabis utuntur.

Ambustis, raptis & contusis, vulneribus cruentis, tumoribusque pestilentibus utile.

Cera-

Ceratum pro Herniosis, Noribergensibus usitatum, ex descriptione Volkert Coiter Frisii.

℞. Pul. Mastiches Mumie
 Thuris Electri sive Succini
 Gummi Arabici
 Tragacanthæ
 Aloës opt. Balauſtiorum
 Rosarum an. $\frac{3}{4}$ β.
 Sanguinis Draconis
 Boli Armeni
 Lapidis Hamatitidis an. 3 vj.
 Olei Rosarum $\frac{3}{4}$ iij.
 Myrtini Mastichini an. $\frac{3}{4}$ j.
 Cum Cera & Resina q. s. Fiat Ceratum.

Ceratum Gratia Dei Nicolai.

℞. Terbinthinæ lib. β.
 Resinæ lib. j.
 Cerae albæ $\frac{3}{4}$ iiij.
 Mastiches $\frac{3}{4}$ j.
 Verbenæ, betonicæ, pimpinellæ an. M. j.
 herbæ pistentur, & in vino albo odorato
 bulliant usque ad consumptionem tertiæ
 partis, colentur, deinde herbæ abiiciantur,
 ac cera, resina & mastiche cum colatura
 ponantur, ac bulliant iterum agitando

C c 7

tando

tando donec incorporentur: tunc depo-
nantur ab igne, & addatur terebinthina,
ac rotum agitetur bene cum spatula, &
fiat ceratum.

*Ceratum Matricale vel de
Galbano.*

℞. Galbani præparati ℥ j. ꝑ.
Assæ fœtidæ ℥ β.
Myrrhæ rubæ ℥ ij.
Bdellii mollis ℥ j.
Matricariæ pulverisatæ,
Artemisiæ ana ℥ β.
Seminis dauci ℥ j.
Gummi dissolvantur in aceto, &
Fiat Ceratum.

Vterum frigidum calefacit, eius statu-
lentiam dissipat, eum elocatum reponit,
ac in propria sede coercet, doloresque
eius frigidos placat.

*Emplastrum ad Tophos & Augu-
stanorum.*

℞. Picis navalis
Colophonix an. ℥ iij.
Mucilaginis Radicum Althææ ℥ ij. ꝑ.
Galbani Mastiches Myrrhæ
Thuris Ammoniaci an. ℥ j. ꝑ.
Propoleos Visci Quercini

Ari-

Aristolochiæ rotundæ \mathcal{A} ris uſti

Ceræ citrinæ

Terebinthinæ an. \mathcal{Z} iij.

Fiat ſecundum artem Emplaſtrum.

In tumoribus & nodis luis Venereæ fe-
lici ſucceſſu uſurpatur.*Emplaſtrum de Ranis Vigonis,
ex correctione Rondeletii.* \mathcal{R} . Olei Chamæmelini AnethiniDe Spica Liliſorum an. \mathcal{Z} ij.

Pinguedinis Porci

Pinguedinis Vituli an. lib. j.

Euphorbii Thuris \mathcal{Z} v.Olei Laurini \mathcal{Z} j. β .Pinguedinis Viperæ \mathcal{Z} ij. β .

Ranarum viventium num. vi.

Lumbricorum lotorum in vino \mathcal{Z} iij. β .

Succi rad. Ebuli

Enulæ Campanæ an. \mathcal{Z} ij.

Schœnanthi Stœchados

Matricariæ an. manip. j.

Vini generoſi lib. j.

Bulliant omnia ad conſumptionem
Vini.Colaturæ adde Litharg. auri lib. j. &
diu agentur. Deinde adde Ceræ citri-
næ q. ſ. Terebinthinæ Abietis \mathcal{Z} ij. Au-
ferantur ab igne, & adde Styracis li-
quidæ \mathcal{Z} j. β . Agentur fortiter. Poſt-
quam

quam refrixerit aliqua ex parte, adde Argenti vivi extincti in saliva hominis ieiunii \mathfrak{z} iii. Fiat Emplastrum.

Hoc Emplastrum, inquit Rondelerius, recipit quantitatem parvam Argenti vivi: quare efficacius reddetur ad omnia, si Argenti vivi \mathfrak{z} vi. receperit, & Euphorbii \mathfrak{z} β . Quod Argentum vivum extinguitur saliva, superstitiosum est & inutile.

Emplastrum de Minio Vigonis.

\mathcal{R} . Ol. Rosati lib. j. β .

Ol. Myrtini

Vnguent. populeonis an. \mathfrak{z} iiij.

Pinguedinis Gallinæ \mathfrak{z} ij.

Sevi castrati

Vaccini an. lib. β .

Pingued. porcinae \mathfrak{z} vij.

Lithargyrii aurei

Argentei an. \mathfrak{z} iiij. β .

Cerae q. s. fiat Emplastrum s. a. Vulnera & ulcera antiqua & maligna potenter curat.

Lapis septicus, seu Cauterium potentiale, Augustanorum.

\mathcal{R} . Cineris clavellati

Calcis vivae an. partes aequales.

Macerentur per dies aliquot in aqua com-

communi: postea colentur, & durum coquantur ut artis est.

Et chirurgi in parandis emissariis seu fonticulis ac abscessibus extrorsum vergentibus communiter utuntur.

Lapis Philosophorum Augustanorum.

℞. Aluminis Rochæ, seu communis
Vitrioli Hungarici an. lib. j.

Misceantur in olla non vitreata, affundendo Aquæ fontanæ lib. iiij. Hæc perpetuo agitando ad ignem lentum, spumam semper auferendo, liquecant.

Postea adde

Boli Armeni ℥ j. β.

Certussæ albæ & mundissimæ ℥ j.

Camphoræ ℥ ij.

Minutissime pulverisata misceantur; rudicula semper agitando, ac sub finem addendo

Aceti vini albi lib. β.

Coque ad iustam lapidis consistentiam.

Mirabilis eius usus in ulceribus fluidis, ac putrida humiditate fœdis: sinus & fistulas extergit, ac consolidat: ulceribus insuper malignis, quæ cacoëthe vocant, cicatricem inducit.

L O.

LOBELIANÆ & RONDELETIANÆ
FORMVLÆ ALIQVOT,
omiffæ, aut ab ipsis emendatæ;
cum aliis quibusdam.

Decoctio Communis, Clysteris.

℞. Betæ Malvæ Parietariæ
Brançæ Vrfinæ Mercurialis an. M. j.
Furfurum p. j.
Fiat decoctio in fufficiēti quātitate aquæ.
*Quod fi addantur Anifi & Feniculi ana ʒ ij.
melior erit decoctio.*

*Decoctio Communis Medicina,
ad diffolvenda folutiva.*

℞. Hordei integri p. j.
Prunorum & Pallularum ana p. x.
Glycyrrhizæ rafæ ʒ ij.
Violarum p. j.
Anifi ʒ j. Fiat decoctio.

*Dicitur autem Communis, quod nulli parti
aut humori fit deftinata, ut eſt Pectoralis,
qua utimur in affectibus pectoris; neque pitui-
tam, bilem vel melancholiam evacuet; ſed
tantum leniens fit, ad omnia excrementa. Id-
circo Tamarindos expunximus, quia ladunt
ven-*

ventriculorum, & ad bilem prescribuntur. Anisum
 addidimus, ut status à Prunis & Hordeo genitos
 discant; & quia odorata semina cum medica-
 mentis laxantibus admiscenda imperat Hippocra-
 tes.

Decoctio Pectoralis.

℞. Hordei integri p. j.
 Glycyrrhizæ ʒ β.
 Capillorum Veneris Hyssopi ana M. j.
 Ficum Dactylorum mundatorum
 Passularum enucleatarum an. p. vj.
 Florum Violarum Buglossi ana p. j.
 Anisi ʒ ij. Fiat decoctio.

Vsui erit ad medicamenta laxantia dis-
 solvenda; utilis ad detersionem & expe-
 ctorationem in pleuritide.

Electuarium Caryocostinum.

℞. Hermodactylorū Diagridii ana ʒ vj.
 Caryophyllorum Costi Cumini
 Zingiberis ana ʒ iij.

Mellis despumati ex Vino albo aroma-
 tico ʒ ix. Misceantur, & fiat Conditum.
 Vini autem vis, ut Mellis, longa deco-
 ctione valde minuitur. Præstaret uti
 duabus Mellis despumati partibus, mol-
 lissimo igne; affuso pauco liquore & Vini
 Passi aut Sapæ parte una.

Apud

Apud Londinenses quosdam in frequentissimo usu est, ad articulares affectus, podagricosque dolores: materia tamen desuente, ait Lobelius, prestaret uti Rhabarbaro & Myrobalanis; aut saltem Hermodactylis, permixtis Scammonio aut Diagridio, & reliquis.

*Pilula Sancta Italarum, ad
Luem Veneream.*

℞. Trochisc. Alhandal Scammonii
Salis Gemmæ
Sagapeni ana æquales partes.

Cum Rhodomelite fiat massa. Dosis ʒβ.
Ob Sal Gemmæ humida massa est. Quidam ex Succo Porri parandum iubent.

Chylisma Pilularum, Saccharo conditarum Thomæ Plateri.

℞. Specierum Diambaru, vel Diamargarit. frig. ʒβ.

Cinnamomi selectissimi ʒj.

Spiritus Vini lib. iij. Macerentur per dies aliquot in vase vitreo, probe obli-
to, ne quid expiret. Vas quotidie agitari
debet: deinde relictis in fundo vasis fæ-
cibus, adde

Trochisc. Alhandal, Rhabarb. electi ana
ʒvij.

Senæ

Senæ mundatæ, & Gratiolæ præparatæ
 contusarum ana \mathfrak{z} vi. β .

Turbith & Diacrydii, (Italico more para-
 ti,) ana \mathfrak{z} vj.

Agarici candidissimi \mathfrak{z} iv.

Veratri nigri legitimi \mathfrak{z} iiij.

Omnia incisa macerentur in eodem li-
 quore per dies xiv. Colentur, & deinde
 distillantur in balneo Mariæ, ad cōsisten-
 tiam, secundum artis præcepta. Tunc ad-
 de Aloës Succotrinæ selectissimæ, in pul-
 verem redactæ & præparatæ, \mathfrak{z} x. Formen-
 tur Pilulæ. Obvolvantur pulvere Cina-
 momi aut Glycyrrhiæ, & exacte siccen-
 tur per se in umbra. Deinde accipe Albu-
 men unius Ovi, vel q. l. & in eo dissolve
 Gummi Tragacanthi \mathfrak{z} j. pulv. Sacchari
 albissimi q. l. ex lib. β . operiantur primo
 tegumenti involucre. Deinde conditura
 absolvatur, ut cæterorum tragematum.

Dosis à \mathfrak{z} j. ad \mathfrak{z} β . vel \mathfrak{z} j.

Si Extractum volueris conservare in
 forma Opiatæ, tunc adime Trochiscos
 Alhandal; quos ultimo miscere poteris.
 Aufer item Aloën, & adde eorum loco Ca-
 tholicum commune, eodem pondere. Da-
 tur in ea forma ad \mathfrak{z} j. vel \mathfrak{z} j. β .

Hac artis lege pleraque alia Catapotia
 & Medicamenta in gratiam molliculorum
 & morosorum nitide cōflabat Ludovicus
 Myreus, Matthiæ Lobelii gener; Anisum
 item

item laxativum, Cari semen, & similia; uti
Semen contra vermes, descriptum inter
pulveres à prædicto Myreo.

Cremor Tartari.

℞. Tartari subtilissime triti lib. j.
Superaffusa aqua decoquatur terreo va-
se. Inter coquendum Spumam colligito,
& siccato; quam Tartari Cremorem ap-
pellant. Per se exhibitus, blande purgat.
Alii calculosis cum Dacrydio exhibent,
pro arcano magno.

*Trochisci è Minio, corrodescentes,
Ioannis de Vigo.*

℞. Medullæ panis crudi, bene fermentati
℥ iv.
Sublimati electi ℥ j.
Minii ℥ β.
Aquæ Ros. q. s. Fiant Trochisci. Sic-
centur calore clibani tepidi.
His sæpissime utantur Chirurgi.

Oleum Rosatum completum.

Fit ex Oleo dulci & maturo, & Rosis ex-
panfis, contusis, & soli expositis, & levi-
ter decoctis in duplici vase, ut Oleum Ros.
omphacinum componitur.

Hoc

Hoc ad dolores convenit. Post annum valet adhuc ad confortationem & doloris mitigationem. Omphacinum vero post annum inutile est ad refrigerandū & repellendū. Quare pro completo usurpari potest secundo & tertio anno. Regiones autem quæ carent Oleo Omphacino, addere possunt Omphacium & Plantaginem, vel Succum Rosarum, in infusione Rosarum, vel iteratis infusionibus adstrictoriam vim oleo conciliare: aut tempore Vvæ acerbæ coquere in Oleo dulci quantitatem sufficientem prædictæ Vvæ, cum acinis, ad adstrictionem.

*Syrupus de Hedera terreſtri,
ſive Pulmonarius.*

℞. Hedera terreſtris Hyſſopi
Veronica Pulmonaria Meliſſæ ana ℥ ſſ.
Vini optimi lib. ij. ſſ.

Infuſione facta per aliquot horas, coquantur ſ. a. addendo Sacchari albiſſimi ℔ j.

Vſitatus eſt in vitiis pulmonis, & pthiſi, ac aliis fluxionibus ad pectus decumbentibus.

Aqua Cinnamomi, contra Epilepſiam.

℞. Cinnamomi optimi lib. j.
Sem. Pæonia recentis ℥ j.

Gal.

Gallitrichi Caryophyllorum an. \mathfrak{z} v.
 Visci quercini Rad. Pæoniæ ana \mathfrak{z} β .
 Incisa & contusa omnia macerentur in
 aq. Cinnamomi q. s. per dies octo. Deinde
 fiat destillatio per balneum.

Morselli laxativi.

\mathfrak{R} . Conservæ Violarum Boraginis
 Buglossi ana \mathfrak{z} ij.
 Corticum Citri \mathfrak{z} j.
 Zingiberis \mathfrak{z} j. β .
 Specierum Diarragacanthi frigidi \mathfrak{z} ij.
 Diacrydii \mathfrak{z} vj.
 Fol. Senæ, Turpethi ana \mathfrak{z} β .
 Croci \mathfrak{z} j.
 Sacchari albiissimi lib. j. Alii sumunt \mathfrak{z} viij.
 Fiant Morselli.

Passulæ purgantes cum Rhabarbaro.

\mathfrak{R} . Rhabarbari optimi \mathfrak{z} j.
 Spicæ Indicæ \mathfrak{z} ij.
 Cinnamomi \mathfrak{z} iiij.
 Incisa in fundantur in vino dulci recenti
 quantum satis fuerit. Facta una atque
 altera ebullitione, & Saccharo pauco, ut
 dulcescat, addito, cum hac irrorentur
 Passularum uncia octo, donec ad consi-
 stentiam perveniant, in loco calido, se-
 cundum artem.

Empla-

Emplastrum ad Hydropem.

℞. Stercoriscolūbini aceto macerati ℥ j.
 Sulphuris vivi ℥ j.
 Nitri, vel Salis Gemmei ℥ β.
 Pul. Rad. Enulæ Baccarum Lauri
 Anethi Florum Chamæmeli an. ℥ vj.
 Sem. Nasturtii ℥ ij.

Decoquantur omnia in Vino ad consistentiam, & addantur

Mellis ℥ ij. Terebinthinæ ℥ j. β.
 Succi Ebuli ℥ ij. Iridis ℥ j.
 Farinæ Fabarum ℥ j. β. Fiat Emplastrum.
 Patavii usitatissimum est.

Emplastrum ad callos pedum efficax

D. Jac. Cargilli Scoti.

℞. Gummi Ammoniaci Aceto soluti ℥ j.
 Vitrioli Romani, Calcis vivæ, ana ℥ vj.
 Viridis Æris ℥ β.
 Auripigmenti, Cantharidum, ana ℥ j.
 Cera novæ ℥ iiij.
 Olei Chamæmelini & Euphorbii ana q. l.
 Fiat Emplastrum.

Emplastrum è pelle Arietina, ad hernias, Arnaldi de Villa Nova.

℞. Lithargyrii Auri Lapidis Hæmatitis
 D d San-

Sanguinis Draconis Boli Armeni
 Mumia Galbani Thuris
 Lumbricorum terrestrium ana ʒ ʒ.
 Picis navalis Colophoniam
 Cerae albae & rubrae ana ʒ j.
 Rad. Consoli dae maioris, minoris & me-
 diae ana ʒ iiij.
 Rosarum rub. Myrrhae Aloes ana ʒ iiij.
 Stellae marinae combustae
 Gallarum combustarum
 Aristolochiae rotundae ana ʒ vj.
 Visci Quercini Terebinthinae ana ʒ iiij.
 Sang. hominis rufi lib. j. minus quarta.
 Conficiatur hoc modo: Pellem Aric-
 tinam, recenter detractam seu excorica-
 ram, cum pilis, coque ad dissolutionem.
 Colaturam lib. j. misce Viscum Quercinum
 dissolutum. Cum spatula stannea agite-
 tur. Deinde Ceram, Picem, Colophoniam
 adde. Ammoniacum & Galbanum dis-
 solvantur in Aceto, & colentur. Adda-
 tur deinde pulvis aliorum: Ultimo loco
 odorata, & quae minorem calfactionem
 ferre possunt. Postremo Terebinthinae
 Sanguis permisceatur. Vermes in Vino
 cocti, & diligenter triti, commisceantur.
 Coquantur, donec non inquinent manus,
 manibus inundis Ol. Rosato vel Cydo-
 niorum; non Violaceo, ut vulgus facit.
 Malaxentur: fiant magdaleones. Ego, in-
 quit Lobelius, tantum mutavi, quod pro Pal-
 leam

leam Marinam, Stellam legerim, quæ est
ad id efficacissima. Quod Sanguinis hominis
rubi legitur, censerem potius hominis pitui-
tosi legendum, qui sanguinem viscosiorem &
tenaciorem habet. Satis siccant alia medica-
menta: sed parum refert. Nam oporteret accipere
sanguinem eorum qui truncantur capite, in qui-
bus fluit venalis & arterialis: & sic est satis sic-
cus & viscosus.

Dd 2 FRAN-

